Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 159. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 19-го СЕРПНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, AUGUST 19, 1955. No. 159. VOL. LXII.

НАВІТЬ У ПОЛОНІ АМЕРИКАНСЬКИЙ ВОЯК МАЄ БУТИ БІЙЦЕМ

НОВИЙ КОДЕКС ДЛЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ СТАВ ДІЙСНИМ ПІСЛЯ ЗАТВЕРДЖЕННЯ ЙОГО ПРЕЗИДЕНТОМ АЙЗЕНҐАВЕРОМ

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер підписав новий кодекс поведінки американських військовополонених, опрацьований за ініціятивою Департаменту Оборони спеціяльною комісією, в склад якої входило вісім представників амерриканських збройних сил і Департаменту Оборони. Новий кодекс, базуючись на досвіді корейської війни, встановляє шість правил поведінки американського вояка в полоні. Ці правила такі:

„1. Я є амерриканський боєць, на службі збройних сил, що стоять на сторожі моєї батьківщини і нашого способу життя. Я готовий віддати життя в їх обороні.

2. Я ніколи не здамся в полон з моєї власної свобідної волі. Якщо я командуватиму, то я ніколи не перейду в полон з моїми вояками, коли вони виявлятимуть бажання продовжувати спротив.

3. Якщо мене візьмуть в полон, я продовжуватиму спротив всіма приступними засобами. Я докладатиму всіх зусиль, щоб втекти з полону і допомагатиму в цьому іншим. Я не прийму ніколи звільнення на слово чести ані спеціяльних привілеїв від ворога.

4. Якщо я стану військовополоненим, я втримуватиму вірність і солідарність з товаришами долі. Я не дам жадних інформацій, ані не візьму участи в жадній акції, що могла б бути шкідливою для моїх товаришів. Якщо я старший віком та ранґою, то я стану у проводі. Якщо ні, я виконуватиму слухняно всі законні накази назначених провідників і підтримуватиму їх завжди й усюди,

5. Ставши військовополоненим і допитуваний, я зобов'язаний подати тільки ім'я і прізвище, старшинський ступінь, службове число і дату народження. Я оминатиму відповіді на інші питання по змозі моїх сил. Не складатиму ніколи ні усної ні письменної заяви нельояльної до моєї батьківщини і її союзників або шкідливої для їх справи.

6. Я ніколи не забуду, що я є американський боєць, відповідальний за всі свої вчинки і відданий принципам, що зробили мою батьківщину вільною. Я віритиму в Бога і в З'єдинені Державн Америки".

В супровідній заяві до нового кодексу президент Айзенгавер стверджує, що З'єдинені Держави не забудуть ні одного із своїх військовополонених і докладатимуть всіх зусиль, щоб встановити з ними зв'язок, підтримувати їх і домогтися звільнення всіх своїх вояків, що опиняться у ворожому полоні. Водночас їх родини у ЗДА одержуватимуть всю потрібну підтримку і допомогу.

Армія будує 50 радарових станиць у підбігунових районах

Вашинґтон. — Команда армії будує 50 радарових станиць у районі Північного бігуна, які за 4—5 годин наперед алярмуватимуть населення Канади та ЗДА на випадок ворожого летунського налету через Північний бігун. 117 кораблів до кінця вересня мають перевезти весь потрібний будівельний матеріял на місце, бо пізніше океан замерзне, і кораблі не зможуть туди доїхати. Ці алярмові станиці ЗДА будують спільно з Канадою, але всі кошти будови покривають ЗДА. Будована лінія алярмових станиць називається лінією Найдальшого Вчасного Алярму („Дістент Ірлі Ворнінґ"), і йде північним узбережжям Аляски через Ґренляндію. Крім неї, дві інші алярмові лінії — середня, що йде північною Канадою, і південна, що простягається вздовж кордонів ЗДА та Канади. Північна лінія матиме 3,000 миль завдовшки і її будуватимуть 3,000 фахівців, які працюють в комунікаційнобу, інженерському, квартирмайстерському та хемічному корпусах. Станиці другої і першої радарових ліній вже викінчені, або викінчуються.

„Діяна" вже втратила силу гураґану

Ню Йорк, Н. Й. — З Ню Йорку повідомляють, що гураґан „Діяна" вже втратив свою силу і тепер посувається з швидкістю коло 50 миль на годину. Цей гураґан вдарив на стейти двох Каролайн та на Вірджінію, звідки віятиме в північному напрямку, спричиняючи тільки дощ та буреві. Він не спричинив більшої шкоди в тих стейтах, через які вже пройшов. Найбільше шкоди було від повені, бо вода залила деякі місцевості. Східні стейти, Ню Йорк, Коннектикат і Массачусетс відчуватимуть тільки сильні вітри в силі від 25-х до 35-х миль на годину, а також дощ, який вже заповідає Бюро Погоди. Гураґан „Діяна" пішов в північному напрямі, бо над Атлантиком стоїть маса холодного вологого повітря, яке спричиняє те, що в східніх стейтах дуже висока вологість повітря, декуди вона доходить до 100 відсотків. Покищо не видно, щоб була зміна цієї вологости.

Труман вже почав виборчу кампанію

Вашинґтон. — Бувший президент Геррі С. Труман у своїм інтерв'ю з Канзас Ситі, Мо., з представником преси з Вашинґтону заявив, що він вже приготовився до виборчої кампанії, щоб допомогти Демократичній Партії здобути президентуру в 1956 році. Труман твердить, що демократи переможуть Айзенгавера під час виборів, коли почнуть вчасно виборчу кампанію, щоб могти народові виявити свою виборчу програму. Бувший президент заявив, що вже 27 серпня виголосить першу виборчу промову в Френч Лік, Індіяна, а другу промову матиме 29 серпня в Мекінек Айленд. Третю промову виголосить 5 вересня в Дітройті під час „Дня Праці", а пізніше ще матиме кілька промов в Каліфорнії. „Я збираюся розгромити республіканців", казав Труман, це значить, що він виголошуватиме свої промови в дуже гострому тоні, як це робив в 1948 році, коли виграв вибори в змаганні з республіканцем Томасом Дьюї. Бувший президент заявив, що підтримувати Адлея Стівенсона, а якби він не був кандидатом, то кожного іншого демократичного кандидата на президента. Труман виявив, що битиме республіканців їхньою амуніцією, хоч і не хотів сказати, що треба під цим розуміти, бо добрий вояк не виявляє наперед своєї зброї (Труман був капітаном і командантом батерії в першій світовій війні). „Я збираюся зробити все, що тільки в моїй силі, казав бувший президент, щоб відновити в цій країні владу народу." Він не буде давати вказівок демократичному кандидатові на президента, який повинен сам плянувати свою виборчу кампанію.

Гувер називає критику своєї комісії очорнюванням

Вашинґтон. — В найновішому числі журналу „Демократик Дайджест" появилася безіменна стаття, в якій гостро критикується голову Комісії для Реорганізації Виконної Частини Уряду — бувшого президента Герберта Гувера. Через канцелярію цієї комісії Гувер назвав цю критику „нечесним очорнюванням". Цю статтю, опубліковану в імені Демократичного Крайового Комітету, — заявив Гувер — написав „якийсь ігнорант". Бувший президент твердить, що його Комісія зовсім не була однопартійною інституцією, а всі рішення її западали більшістю голосів і дуже часто за ці рішення голосували всі п'ять демократичних її членів. На доказ свого тверджeня Гувер наводить факт, що кінцеву заяву Комісії для Реорганізації Виконної Частини Уряду підписали всі її члени, — сім республіканців і п'ять демократів. Гувер рішуче відкидає заяву демократів, що він нібито надуживав своєї влади, коли був головою цієї комісії. Представник Гуверової комісії підкреслює, що Джеймс А. Ферлі, бувший голова Демократичного Крайового Комітету, який був членом цієї комісії, заявив, що в її рішеннях ніколи не грали ролі партійні переконання.

Число затруднених в ЗДА жінок перевищило 20 мільйонів

Вашинґтон. — Статистичне Бюро повідомляє, що число затруднених в цій країні жінок перевищило 20 мільйонів і в липні становило 20,204,000 — тобто 31 відсоток всіх затруднених. Число робітниць в липні звичайно й найбільше, бо тоді в цей час буває найбільше жіночих сезонових робіт. Число жінок, затруднених в липні, було на 1,500,000 більше, як в липні 1954 року. Панна Вініфред Дж. Геллес, асистент в жіночих справах директора департаменту праці, заявляє, що мільйон робітниць із 1,500-000 приросту затруднених жінок в місяці липні, — це були жінки в віці понад 25 років, і то найбільше між ними було таких, які мали понад 45 років.

Актор Гол виявив прізвища кількох комуністів

Ню Йорк, Н. Й. — В третьому дні переслухань перед Комісією для Протиамериканських Дій в Ню Йорку зізнавав актор Джордж Гол, який перший почав відповідати на запити членів цієї комісії. Він признався, що сам був колись комуністом і мав партійну виказку. Це було в 1946 р., коли його з Ню Йорку зербували були до комуністичної партії. „Комуністи чують відразу до мене, казав Гол, але я не дбаю про це". Він подав ще прізвища тих комуністів, які разом із ним тоді належали до комуністичної партії. Між цими акторами є такі: Сара Куннінґтем (заміжня Рендолф), Алан Менсон, Йошуа Шеллі, Джордж Кін, Бетті Вінклер (заміжня Кін), Дейвід Кантор і Ірма Джюріст. Деякі з тих названих Голом осіб відмовилися зізнавати перед комісією, покликуючися на П'яту поправку до Конституції. Три з цих осіб будуть відповідати перед судом за образу Конґресу: Джордж Тайн, Лу Полен і Еліот Солівен.

Китайські комуністи насильно притримують ще 6,000 японців

Токіо. — Взаємини між комуністичним Китаєм і Японією далі перебувають в стадії гострих взаємних обвинувачень і докорів. Комуно-китайський прем'єр Чу Ен-лай, — відповідаючи на домагання японського міністра закордонних справ Шіґемітсу, щоб китайські комуністи звільнили 6,000 японців, що їх все ще, від кінця останньої війни, насильно притримують в Китаї, відповів, що ті японці „не хочуть вертатися". З свого боку він зажадав, щоб Японія зірвала дипломатичні взаємини з „клікою Чіянґ Кай-шека". Проте водночас Чу Ен-лай запропонував широку конференцію між комуністичним Китаєм і Японією, яка разглянула б усі ці справи. Шіґемітсу відповів короткою заявою, що Японія не є зацікавлена в конференції з китайськими комуністами, тільки у тому, щоб дістати на волю своїх громадян, що їх китайські комуністи тримають у себе. Водночас директор японської оборонної ради (так називається ресорт, що відає справами війська в Японії) оприлюднив домагання, щоб Японія приступила до реалізування широкої програми нового озброєння, включно з продукуванням атомової зброї. Сильні кола в японському громадянстві, виховуваному впродовж останнього 10-річчя в пацифістичному дусі, вбачають в проєкті творення нової сильної японської армії небезпеку нового нещастя для Японії.

Дальші заворушення в Арґентині

Буенос Айрес. — В столиці Арґентини продовжувалися заворушення проти уряду президента Хуана Перона. Поліція та члени пожежної сторожі водою розганяли демонстрантів. Поліція арештувала кількадесят студентів, які починали демонструвати. Опозиція розкинула була летючки, в яких закликала до великої демонстрації на головній площі міста. Ця демонстрація мала відбутися в полудне, але 30 хвилин вчасніше на площі з'явилася поліція та дві машини пожежної сторожі. На площі були тільки ті особи, які кормили голубів, а в найближчих вулицях до площі були студенти, які, звичайно, організують протиурядові демонстрації. Молодь почала вигукувати: „Волі!" Пожежники водою розігнали демонстрантів. Окреме авто при допомозі голосника закликало присутніх, щоб залишили вулиці і площу. На одній з дальших вулиць поліція розігнала 500 демонстрантів, які хотіли маршувати на площу в центрі міста.

Участь українок в жіночому конґресі на Цейлоні

У половині серпня почався в Коломбо ювілейний конґрес Міжнародного Жіночого Союзу, розгалуженої жіночої організації, що ось уже 50 літ діє в користь прав жінки. Актуальний конґрес присвячений піднесенню азійського жіноцтва. Як доповідниці виступають провідні жінки азійського Сходу, спільно з проводом МЖС. Передбачені делеґатки з усіх країн південно-східньої Азії. Із конґресом, що триватиме два тижні, сполучений семинар ЮНЕСКО. В ньому розроблять методи праці, пригожі для жіноцтва Азії. Світова Федерація Українських Жіночих Організацій (СФУЖО) дістала запрошення до участи у тому конґресі. Вже торік — на підготовній конференції Все-Цейлонської Організації Жінок заступала СФУЖО інж. Надія Шехович-Глинянська із Цейлону. На цьогорічний конґрес СФУЖО вислала двох представниць. Крім інж. Надії Шехович-Глинянської виїхала до Коломбо п. Олена Процюк-Шкільна, референтка зв'язків Союзу Українок Австралії.

Пані Олена Петлюра приходить до здоров'я

Филаделфія. — В останню суботу 13 ц. м. екзекутивний директор ЗУАДК д-р В. Ґалан, будучи у поворотній дорозі до ЗДА в Парижі, відвідав вдову по Головному Отамані Симоні Петлюрі, пані Олену Петлюру, і ствердив, що ця чільна українська громадянка помалу приходить до здоров'я. Пані Петлюра, яка має 72 роки, будучи хвора впала зі сходів в своєму помешканні в Парижі. Наслідком ускладнень наступив був параліч ноги. Після того, як пані О. Петлюра почала жити в домі генерала Удовиченка в Тентено, коло 60 миль від Парижу, вона, знайшовши знамениту опіку збоку дружини генерала, значно подужала. Вона дуже втішилась відвідинами д-ра В. Ґалана, склала на його руки подяку для ЗУАДК-ту за дбайливість тієї організації її долею та передала привіт не тільки її особистим друзям і знайомим в ЗДА, але й усій американсько-українській громаді.

НАУКОВЦІ ОБМІНЯЛИСЬ В ЖЕНЕВІ АТОМОВИМИ ТАЙНАМИ

Женева. — Керівні вченіфахівці з наукової ділянки про атоми, обмінялись вислідами своїх дослідів і своїми відомостями про основні можливості добування енерґії з атомів. Це торкається передусім науковців з Америки, Англії, Франції і Совєтів. Зібрані на міжнародному конґресі в справі застосування атомової енерґії для мирових цілей, учені з названих країн поінформували один одного, до яких вислідів вони дійшли в своїх інтенсивних студіях впродовж останнього десятиріччя, як контролювати невтрон і як розбити атом урану та визволити з його ядра скриту там енерґію. Вони поділились між собою також таємними до цього часу інформаціями, як „загнуздати" невтрон, щоб він водночас виконував другу основну функцію: створив нову атомову енерґію у ще більшій кількості. Науковці прийшли до переконання, що при виміні взаємних інформацій про висліди студій, що їх ведеться в досвідних стаціях і лябораторіях в різних країнах, можна б заощадити багато часу, трудів і коштів, що їх витрачається на ті самі й паралельні досліди і досвіди. Невтрон і протон — це два фундаментальні творчі елементи природи. Енерґію, скриту в ядрі атому, визволено після того, як удалося розбити атом урану. Студії над протоном, що має в собі велику масу електричности, і невтроном, що є „невтральний" у відношенні до електричної енерґії (відсіль його назва), над їх взаємним відношенням, над ядрами атомів і технічними способами розбивання їх — все ще продовжується, викликуючи що раз нові наукові проблеми. Виміна інформацій в Женеві торкається головно енерґії, добуваної з плютонію, урану 235 і урану 233. Американські вчені ствердили, що висліди їхніх дослідів дуже подібні до вислідів, до яких дійшли совєтські науковці. Тому, що основні відомості про розчеплювання атомів, як теж про техніку продукування атомової зброї давно вже перестали бути тайною для вчених у різних державах, то й теперішня Женевська конференція, скликана під авспіціями Об'єднаних Націй з первісної ініціятиви през. Айзенгавера, дійшла до такого висновку, що найліпше просто обмінятись інформаціями, що їх безпотрібно затаюється.

Англійці знайшли захоплену ірляндцями зброю

Лондон. — Англійська поліція, після енерґійних розшуків впродовж 60 годин на всьому терені Англії, відкрила тайний склад зброї й амуніції, що їх члени Ірляндської Республіканської Армії (таємної революційної організації ірляндських націоналістів) пограбували вночі з минулої п'ятниці на суботу в англійському військово-вишкільному таборі біля м. Рідінґу за 40 миль від Лондону. Захоплена ірляндцями зброя й амуніція знаходилась у скриньках в підземному складі майже в самому центрі торговельної дільниці Лондону. В лондонських часописах появилась версія, що зброю відкрито завдяки двом 12-літнім хлопцям, які буцімто підглянули як вночі якісь люди швидко й тихо спускали крізь отвори з вулиці ці скриньки до складу. Крім заарештованих трьох три авта, що ними везено захоплену зброю й амуніцію. Крім за арештованих трьох чоловіків, поліція не виявила нікого з безпосередніх учасників цього рейду. Припускають, що 5 ірляндців, які в понеділок пробували напасти на військову станицю у Північній Валії, є ті самі особи, що брали участь в наскоку на табір біля Рідінґу.

Совєти видали 2,000 віз на виїзд за кордон

Москва. — Совєти видали коло 2,000 виїзних віз особам, які до кінця цього року виїдуть з різними, офіційно організованими екскурсіями, здебільша до сателітських країн в Европі. Совєтські газети підкреслюють, що мова йде не про офіційні відвідини, делеґації чи взагалі виїзди з будь-якими місіями урядових осіб, а про „сірих обивателів", які виїздять на ферії. Водночас заповіджено, що на наступний рік прогулянковий рух совєтських громадян до різних европейських країн має збільшитись. Організуванням таких прогулянок займається централя професійних спілок. В останню суботу виїхала перша екскурсія з 150 осіб з Ленінграду й Москви до Польщі. Друга група має охоплювати 100 осіб. Кожний прогулянківець платить від 1,000 до 1,500 рублів за дорогу й повне утримання під час прогулянки. Такі прогулянки мають відбутися в цьому році до Болгарії, Чехословаччини, Румунії, Мадярщини, комуністичного Китаю і Східньої Німеччини. Передбачено прогулянки до Швеції і Фінляндії. Совєтські власті сподіваються також, що дістануть в'їздові візи для прогулянковців від ЗДА.

ВІСТІ З-ПОЗА ЗАЛІЗНОЇ ЗАСЛОНИ

(За совєтською пресою і радіо)

НОВИЙ УРОЖАЙ УКРАЇНИ ВЖЕ ВЕЗУТЬ ДО МОСКВИ

„Правда" з 9 серпня ц. р. повідомляє, що колгоспи і радгоспи Херсонщини, „розгорнувши соціялістичне змагання, завчасно виконали державний плян хлібозаготівлі (без кукурудзи) і здали на державні заготівельні пункти 40,1 мілйона пудів збіжжя, в тому числі пшениці — 22.5 мільйона пудів". Про те, що заробили за свою каторжну працю колгоспники, сказано дуже невиразно: „В колгоспах области забезпечене значне підвищення натуральної і грошової оплати трудодня". Жадних цифр оплати колгоспного трудодня не подано, бо, як повідомляє „Правда",— „трудівники Херсонщини взяли на себе зобов'язання здади державі понад плян 17,9 мільйона пудів збіжжя." Отже колгоспи і радгоспи Херсонщини мусять здати Москві збіжжя 58 мільйонів пудів більше, як здали в 1952 році. Хоч на руки селянам за виролені трудодні, крім авансів, нічого ще не видано. „Правда" з радістю сповіщає: „Дбаючи про врожай наступного року, колгоспи і радгоспи области повністю засипали вже насінний матеріял озимих і ярих культур і підготовляють ґрунт під озиму і ярову сівбу". Як подає „Правда" з 10 серпня ц. р., колгоспники Сталінської области також узяли на себе зобов'язання здати державі понад плян 11.170.000 пудів хліба.

ПАРЛЯМЕНТАРСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ ЮҐОСЛАВІЇ НА УКРАЇНІ

Надолужуючи час, змарнований на взаємні непорозуміння, численні юґославські делеґації приїжджають до Совєтського Союзу з „візитами дружби". Цими днями відвідала Україну парляментарна делеґація Юґославії. 11 серпня на автомашинах вона відбула поїздку по Київщині до Броварської машино-тракторної станції і до колгоспу ім. Хрущова. В ПТЯ юґослави захоплювались „високою совєтською технікою", а в колгоспі разом з членами управи пообідали. Тут голова колгоспу т. Ковбасинський розповів юґославам про „величезні досягнення совєтського сільського господарства", а потім гості з „колгоспниками" обмінялись дружніми промовами. 12 серпня на честь делеґації влаштував прийняття у Києві голова Верховного Совєту УССР — Павло Тичина. На прийнятті був також присутний заступник голови президії Верховного Совєта — „прославлений партизан" — С. Ковпак. В своїй промові Павло Тичина „висловив упевненість, що дружба між совєтським і юґославським народами буде рости і кріпшати."

МОСКОВСЬКА АТОМОВА ЕЛЕКТРІВНЯ

„Правда" з 10 серпня присвячує цілу сторінку атомовій електрівні, недавно побудованій в Москві. На сторінці вміщено кілька світлин — атомового реактора, залі помп, пульту управління електрівні та ін. „За добу, — пише „Правда" — працюючи при електричній насназі в 5.000 кіловатів, електрівня зуживає всього лише 30 грамів урану. — Щоб одержати таку потужність на тепловій електрівні за добу, потрібно коло 100 тонн вугілля. Тепло, що постає внаслідок розщеплення ядер урану, передається воді, яка несе його системою рур у пароґенератор, звідки гаряча пара переходить у звичайну турбіну і її урухомлює." Вкінці величезної статті про московську атомову електростанцію, її автор А. Тріфонов пише: „Покидаючи станцію, відвідувач відчуває глибоку вдячність до тих совєтських людей, справжніх ентузіястів нової справи, які своїм благородним трудом дали спонуку до розвитку атомової енерґетики в Совєтському Союзі".

В АМЕРИЦІ

● **В Ню Йорку** закінчують будову Колізею, в якому буде заля для 15,000 осіб. В цій залі будуть відбуватися різні міжнародні виставки, а також номінаційні конвенції, на яких вибиратимуть кандидатів на президента. Вже в травні 1956 р. в цьому Колізеї відбудеться міжнародна архітектурна виставка.

● **Франц Горст** заявив поліції, що хтось украв з його дому на 57 західній вулиці в Ню Йорку автопортрет Ван Дайка, який його мати купила в Швайцарії за 10,000 долярів. Образ був забезпечений на 20,000 долярів. Горст торгує мистецькими образами.

● **Міська Рада Филаделфії** заборонила виставляти комедію Вільяма Шекспіра „Венеціянський купець" під голим небом, бо ця п'єса „може образити деяких глядачів". Героєм цієї комедії є купець жидівського походження. Вистава мала відбутися 17 серпня.

● **Новий шеф** морських операцій, адмірал А. А. Буркі, складатиме присягу уперше в історії ЗДА на літаконосці в порті Норфолк. Досі такі церемонії відбувалися в Вашинґтоні. Літаконосець „Тайкондероґа" не міг виплисти в океан внаслідок гураґану „Діяна", який зближається до узбережжя ЗДА.

● **Містоголова Корпорації** Крайслера Джеймс С. Зідер заявив, що ця корпорація приготовляє моделі авт на 1959 рік. Моделі на 1957 рік вже готові. Моделі 1958 року, мабуть, не матимуть значних змін.

● **Суддя** Окружного Федерального Суду Борніта С. Метюс заявила, що вона не може наказати державному секретареві видати пашпорт на виїзд закордон співакові негритянського походження Полові Робсонові, який виявляв прокомуністичну діяльність.

● **Спеціялісти** від будови ракет на своїй конференції в Ню Йорку заявили, що побудова штучного „місяця"-сателіта землі буде, можливо, найбільшим осягом людства. Цей сателіт мав би вже літати довкола землі в 1958 році.

● **Анульовано контракт**, згідно з яким ЗДА мали продати Болгарії 500 авт „Шевроле" за 1,017,000 долярів.

В СВІТІ

● **27-літній єгиптянин**, Абдул Лятіф Абу Гейф, переміг 14 змагунів-плавунів, перепливши з Франції до Англії канал Ля Манш за 11 годин і 45 хвилин. Він відстав на 53 хвилини від рекорду, що його в 1950 році встановив у такій самій плавбі його земляк, Гассан Абдул Рагім. Лише на 18 хвилин пізніше американець Томас Ляврі Парк видряпався на прибережні англійські скелі, за кількасот ярдів від місця причалення єгиптянина, з яким він, зрештою, ввесь час тримався поряд.

● **Санзо Носака**, лідер японських комуністів, який ввесь час після останньої війни переховувався, разом із своїми найближчими співробітниками вийшов із підпілля й розпочав одверту комуністичну діяльність в Японії.

● **Московська радіовисильня** передала коротку розмову свого кореспондента з американським найвищим суддею Вільямом Даґласом, що його свого часу совєтська преса лаяла привичними словами і що тепер подорожує по СССР з Робертом Кеннеді, радником сенатської комісії державних операцій. У відповідь на запит в одному колгоспі біля Ташкенту, як прийняли його совєтські громадяни, Даґлас відповів: „Дуже добре. Тутешні люди приязні і чемні".

● **Англійські** зорганізовані вуглекопи рішуче відкинули пропозицію управління державними копальнями спровадити на працю контингент безробітних італійців, щоб задовольнити потреби вугільного промислу в робітній силі. Англійські рудокопи, серед яких панує „природна ворожість до чужинецьких робітників", заявили, що італійці принесуть з собою більше клопоту, ніж користи.

ти Генеральна Асемблея.

● **Маркіз і маркіза де Воґе**, обоє з найвищої французької аристократії, що свій родовід рахують від 14 сторіччя і мають чотирьох дорослих синів та одну доньку, — рішили вступити до монастиря, — він до Чину ОО. Бенедиктинів, вона до Чину СС св. Вознесення. Їх наймолодший син саме тепер вінчається. Один із старших синів є монахом.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПУСТОСЛОВНІ ДОКАЗИ

Державний секретар Джан Фостер Доллес на пресовій конференції 16-го серпня, коментуючи совєтське повідомлення про зменшення совєтських збройних сил на 640,000 вояків упродовж найближчих чотирьох місяців, заявив, що це можна вважати за „віддзеркалення совєтського визнання мирних цілей З'єдинених Держав та їхніх союзників, а також за факт, що З'єдинені Держави — як сказав президент Айзенгавер у Женеві — ніколи не візьмуть участи в агресії".

Чи совєтське повідомлення про зменшення збройних сил є направду будь-яким доказом або хоч би тільки „віддзеркаленням" будь-якого доказу?

Поперше — совєтське повідомлення про пляновану редукцію збройних сил є типовою совєтською паперовою „статистикою", яка взагалі нічого не говорить. На це звернули увагу і державний секретар Доллес і американська преса. Що це значить зменшення збройних сил на 640,000 вояків? Що значить будь-яке „зменшення", коли не подається величину, яку зменшується? В Америці кожний легко може перевірити факт, що американські збройні сили зменшено впродовж останніх двох років з 3,500,000 на 2,900,000 вояків. А що означає повідомлення про таке совєтське „зменшення"? Скільки то разів світ вичитував у совєтських „статистиках" процентове збільшення продукції, наприклад, товарів широкого вжитку чи сільського господарства, а совєтське населення все ще примирає з голоду і ходить майже голе-босе? Совєтська „статистика" виказує тільки „збільшення" або „зменшення", але ніколи не подає тієї основної величини, яку збільшено, або зменшено. Таке саме сталося і тепер у зв'язку з плянованим „зменшенням" армії.

Це — одна справа. Друге — навіть коли б задовольнитись такою „статистикою", то яка бодай мінімальна ґарантія існує, що цей плян зменшення армії буде виконаний? Та ж вільний світ має аж забагато доказів на те, що всі совєтські статистики, твердження, зобов'язання і обіцянки таки справді не варті того паперу, на якому вони написані. Для Москви щонебудь сказати, пообіцяти чи написати або підписати це те саме, що раз пчихнути і забути. Чого варті всі нові совєтські обіцянки і зобов'язання, якщо Москва не додержала й не виконала ані одної з невигідних для неї дотеперішніх обіцянок і зобов'язань — твердив недавно в канадійському парляменті лідер опозиції п. Дрю, і мав повну рацію.

В такому світлі дуже важко погодитись з твердженням Доллеса про будь-який „доказ" у совєтському повідомленні про нічим не підтриманий плян редукції збройних сил. Інша справа, що й Державний Секретар був дуже обережний в достосуванні того „доказу". В його опінії це — „віддзеркалення совєтського визнання" американських мирних цілей і твердження президента Айзенгавера про те, що Америка не візьме участи в аґресії. Думаємо, що це „віддзеркалення" найслабше з усіх дотеперішніх. Бо коли б Москва не була переконана в „мирних цілях Америки" аж до перебільшеної засади „мир за всяку ціну", то вона не захопила б Чехословаччини і Мадярщини, не встановлювала б бльокади Берліну, не інспірувала б аґресію на Корею і не дозволила б собі безлічі всіляких більших і менших провокацій, від яких аж роїться історія останнього десятиріччя. Не угодівські „мирні цілі" Америки спонукали Москву до деякої, бодай пропаґандивної зміни політичного курсу, але поодинокі вияви американської рішучости, як це було частинно в Кореї і в останньому часі в ґарантіях для Формози чи взагалі в Президентовій концепції „миру через силу".

Це повинні мати на увазі керівники нашої політики. Правда, немає причин сумніватись, що вони про це знають і думають. Доказом цього може бути хоч би американська рішучість в обстоюванні відповідної міжнародної контролі зброєнь. Америка, устами свого Президента, дала найдалі йдучу пропозицію обміну військовими інформаціями та перевірки їх з повітря. Але саме цю пропозицію „висміював" Булганін, хоч опісля й намагався злагіднити свій виступ. Американська пропозиція важлива далі і вона дає Москві найкращу нагоду прийняти її і дати справжній доказ своєї миролюбности ,а не пустословну „статистику", яка нічого не говорить і ні до чого не зобов'язує.

Немає сумніву, що весь американський нарід гаряче і щиро підтримує зусилля свого уряду, щоб відвернути від світу і людства примару нового воєнного катаклізму. Але дотеперішня практика доказує і переконує, що цю мету можна досягнути бодай на деякий час тільки реальною силою і рішучістю, бо це — єдина мова, яку Москва розуміє і респектує. І цю політику треба продовжувати як у матеріяльному, так і в моральному розумінні.

МИР ЧИ УГОДІВСТВО

Запитаний на останній пресовій конференції, чи виключаючи силу, як засіб для осягнення справедливости в сучасному світі, він погоджується на таку несправедливість, як є нею поділ Німеччини, Кореї й Індо-Китаю, Дж. Ф. Доллес відповів без надуми „ні". Але (він додав) він вірить, що ту несправедливість можна буде зліквідувати мирними засобами. Бо хоч війна, думає Доллес, напевно принесла б об'єднання тих країн, але при сучасних засобах воювання, при сучасній зброї, з того об'єднання користали б, мабуть, „тільки комахи", а не люди, бо людей не стало б. І власне з уваги на жах майбутньої війни Доллес поручає нову політику: політику миру. Її філософія крім згаданого остраху перед наслідками ядрової зброї, така: міжнародні умовини змінюються; те, що сьогодні неосяжне, може бути цілком осягнене завтра; час діє на користь Заходу і його поняття справедливости, а не на користь комуністичних агресорів-імперіялістів; тому треба проявити терпеливість, видержливість, здисциплінованість та довір'я до свого проводу і не піддаватися настроям, які штовхають до війни. Як на наявний приклад доцільности такої політики миру й терпеливости, Доллес вказав на спрaву ув'язнених китайськими комуністами 11-х американських летунів: уряд, мовляв, зробив правильно, застосувавши в даному випадку терпеливість та спокій і не послухавши поради повести супроти комуністичного Китаю воєнно-морську бльокаду, яка могла дуже легко викликати третю світову війну. Без війни, без надзвичайної натуги, без витрат крови й майна — визволено всіх отих летунів.

Цей приклад безумовно переконливий, — але тільки тоді, коли йде про цей конкретний випадок. Бо трудно сказати, чи можна і треба ту саму тактику стосувати в усіх інших випадках ворожої провокації. Бо неможливо передбачити, чи і в тих усіх інших випадках так само тактика терпеливого очікування зміни коньюнктури, що подиктувала б комуністам піти по лінії бажань Заходу, оправдала б себе. І тому, хоч арґументація керівника американської закордонної політики — як завжди — дуже логічна, пов'язана й навіть в теорії переконлива, проте вона викликає в різних колах сумніви, чи можна перевести її в практиці так, щоб вона не відхилилась від тієї засадничої лінії, якою є принцип міжнародної справедливости. Цей принцип — це не сентиментальне моралізаторство, а дуже реальний світогляд: поки половина людства живе в ярмі, що його наклала й терором вдержує меншинна комуністична кліка, доти не може бути взагалі миру, а може бути тільки омана миру, що скоріше чи пізніше мусить розвіятись. Чи в такому разі гасло мирної політики не загрожує перетворитись у гасло „мир за всяку ціну?" А чи з черги гасло „мир за всяку ціну" не є вже тільки на один крок віддалене від політичного угодівства? Чи теза, що війна — це заглада людству, отже треба всіх зусиль вживати, щоб оминути війну, не загрожує послабленням моральної та дійсної сили спротиву вільного світу і чи вона не сприяє тому духові дефетизму ,або пацифізму, що прикметний, напр., частині англійського народу?

Що такі сумніви існують і в американському громадянстві і в широкому світі — на це вказують щораз нові голоси чільних діячів із різних таборів. Ось, напр., Джордж Міні, президент Американської Федерації Праці, одної з найбільших у світі робітничих організацій, висловив острах, „чи теперішня американська адміністрація не посувається в напрямку угодівства?" Міні, промовляючи на 53-ій річній конвенції Федерації Праці у стейті Каліфорнії, перестерігав проти ілюзій щодо нової совєтської „техніки усміхів", протиставлючи їй факт, що Совєти ані на йоту не відступили від будь-якої із своїх давніх політичних цілей. „Але ми хочемо миру, бачачи познаки миру там, де їх нема". На другому кінці світу старенький, мудрий своїм величезним політичним досвідом Синґман Рі заявив у промові з нагоди 10-их роковин визволення Кореї від японської окупації: „Найбільшою проблемою нашого часу є, як поводитись в обличчі комуністичної аґресії. Багато людей формулюють це питання не в тому напрямку, як боротися з комуністичною аґресією, а як зберігати мир. Це якраз та помилка, що її хочуть бачити у нас комуністи". Коли ми зосередимо нашу увагу, — казав Рі, — на потребі вдержання миру, а не на рішенні поборювати комуністичну загрозу, „то наша воля боротися з цією загрозою буде послаблена". Мир, мовляв, завжди можна осягнути, коли хтось хоче його. Чехи хотіли миру й прийняли його в тій формі, в якій його накинули большевики в 1948 році. Стан напівмиру, осягнений у комуністів концесіями й компромісами, не розв'язує проблеми миру й безпеки, а тільки відсуває розв'язку на той час, коли ворог, скріпившись, вибере слушний час для нового удару...

Повірити в правильність тактики терпеливости й миру особливо трудно тим, які на власній шкурі перевірили всю забріханість, весь фальш, всю підступність та безкрайню імперіялістичну захланність російського комунізму. І тому й американським українцям, які тямлять теорію Ачесона про „стримування" комуністичного імперіялізму, і пізнішу теорію того ж Дж. Ф. Доллеса з часів виборчої кампанії з осени 1952 року про конечність „визволення" поневолених комунізмом народів, трудно сприйняти без поважних сумнівів найновішу теорію „мирної терпеливости". Захід не поб'є Сходу щодо вміння бути терпеливим. І московський большевизм та міжнародний, з московського центру керований, комунізм, це не такі чинники, що їх можна перебороти терпеливістю. Треба сподіватися, що ця остання ідеалістична закордонно-політична теорія ЗДА швидко закінчиться в зустрічі з дійсністю, на яку автори тієї теорії також не є сліпі.

„СУД НАД ІТАЛІЄЮ" В ОН

Закінчилися зібрання Ради Опіки над територіями, якими опікуються ОН в Африці й в Океанії. Опіку здійснюють окремі держави, а догляд над нею виконує Рада Опіки.

До речі, кольорові мешканці цих підопічних територій мають права, що про них не можуть мріяти, напр., мешканці „народних демократій". Кожний кольоровий громадянин має право внести до ОН скаргу на заподіяну йому адміністрацією кривду. Пишуть скарги охоче й багато — окремі мешканці й місцеві політичні та громадські організації. Різні кривди: безпідставні арешти, „причіпки" урядовців, граничні справи, непорозуміння серед селян, — безліч щоденних дрібних справ.

В одній петиції пошкодований пише (певне, то його „адвокат"): „Цю скаргу посилаю до ОН, а відпис кладу під подушку і буду чекати на справедливе рішення". Такий, видно, африканський стиль. Всі ці скарги в бюрах ОН передруковується на розгляд постійного комітету петицій. Обговорюється там з участю представників зацікавлених урядів, а пізніше справоздання йде до Ради Опіки. Ні одна скарга не лишається без відповіді. Рада Опіки висилає рівнож спеціяльні місії, які на місці досліджують життя й діяльність адміністрації окремих територій.

Завершення всього — щорічне справоздання, яке дуже детально обговорюється в Раді Опіки.

Як бачимо, не так вже тепер легко бути „колоніяльною державою": треба звітувати перед представниками дванадцяти держав, серед яких обов'язково є й представник Совєтів, що має тут догідне поле для своїх „антиколоніяльних пописів".

Процедуру обговорення такого справоздання можна прирівняти подекуди до суду, бо то відбувається так:

За півокруглим столом сидять „судді" — члени Ради Опіки. Немає „прокуратора", але завжди знайдеться кілька членів, які допитуються не гірше за прокураторів. На кінці столу — представники уряду, діяльність якого обговорюється; вони відповідають на всі запити й закиди. В центрі — представники „петиціонерів", себто місцевих організацій ,які вносили скарги.

Такий „суд" кілька днів відбувався в справі бувшої італійської колонії Сомалі, якою заряджує й тепер Італія.

⁂

Сомалі має всього 1,263,580 мешканців, з того дві третини — кочовики. Але є тут багато своїх „великих" проблем, спільних усім африканським відсталим народам, які вступають на шлях творення „модерної Африки". Тому деякі справи мають загальне значення. На прикладі Сомалі бачимо, як вільний світ перекреслив старі методи „колоніялізму" і приступає до творення „нових держав" серед „розбуджених" народів.

Сомалі — одинока територія, яка за постановою ОН віддана під заряд Італії під умовою, що за десять років, себто в 1960 р. вона стане самостійною державою. Італія має обов'язок приготувати Сомалі до незалежности: підготовити кадри фахівців, розбудувати матеріяльні підстави і взагалі „виховати" нарід, який тепер майже неписьменний (лише 40% дітей вчаться в школах).

Найбільші труднощі є тут з мовою. Сомалійці говорять сомалійською мовою, але вона ще не досить розвинена. Людність вживає, крім рідної мови, ще італійську, арабську й менше англійську. „Сомалієць, що говорить по-італійськи ,не може написати листа до свого брата, який говорить англійською або арабською мовою", — пише в петиції Сомалійське Літературне Товариство. В школах вчать на італійській або арабській мовах. Постає питання чисто політичного характеру: поширення арабської мови означає збільшення впливів держав „арабського бльоку" ,що не всім членам ОН до вподоби. Адміністрація радше стоїть за сомалійською мовою, але нема ще потрібних підручників та й сомалійський альфабет створено лише в 1922 р.

Один важливий крок вже зроблено: сомалійський нарід вже дістав свій національний прапор, що „має велике значення для об'єднання сомалійців", частина яких мешкає або кочує в межах Абесінії.

⁂

Були два представники від найбільших сомалійських політичних організацій. Вони зробили велику несподіванку всім, з зокрема совєтським делеґатам: не лише критикувати адміністрацію, але підносили й осягнення за останні роки і добру волю збоку Італії. А в перервах — „трималися разом" з представниками уряду.

Почали сипатися закиди. Совєтський представник підкреслював низький стан освіти в Сомалі, велике число італійських урядовців є на території цієї країни, господарювання італійського капіталу. Треба, казав він, збільшити ролю місцевих громадських рад. Обвинувачував, що адміністрація „не досить енерґійно" ліквідувала „заворушення" в одній місцевості, не знайшла винних. Закидав, що недостатньо розвивається господарське життя, що бананові плянтації прибрали до своїх рук італійці. Але переважна більшість тих закидів була цілком нереальна. Головна проблема, що стоїть перед Сомалі: де дістати потрібні капітали для розвитку господарства? Італія їх не має, — очевидно, вирішили звернутися до ОН.

„Суд" закінчився ствердженням, що Італія зробила багато на довіреній їй території, яка „виявила значний поступ". Постановили вислати до Сомалі для обслідування делеґацію, в склад якої, м. ін. ввійшов представник Китаю .Відбулася неодмінно церемонія: Совєти запротестували проти „репрезентанта куомінґтанської кліки". Цей протест відкинено більшістю проти трьох, які утрималися (Совєти, Індія й Сирія).

Чи описана процедура „суду над Італією" не викликає у читача думки, що не зважаючи на всі декларації про „рівні права людини", не всіх людей ОН однаково „боронять"? Що є великі території, великі народи білої й жовтої раси, які перебувають в правдивому рабстві і „петицій", яких ніхто обговорювати не буде.

РОЗМОВИ ГІТЛЕРА ПРО УКРАЇНУ

Німецький Інститут історії націонал-соціялістичного часу видав накладом видавництва „Атенеум" в столиці Західньої Німеччини Бонні в р. 1951 книжку п. з. „Розмови Гітлера за столом у Головній Кватирі 1941-1942 рр." Книжку написав д-р Генрі Пікер, що був призначений Мартіном Борманом, як секретар Гітлера для записування думок, що їх висловлював „фюрер" перед своїм оточенням під час споживання їжі у своїй головній кватирі на протязі рр. 1941-1942, себто перед сталінградською катастрофою німецької армії. За столом Гітлера тоді засідали і брали участь у розмовах: секретар Гітлера Мартін Борман, фельдмаршал Кайтель, ген. Йодль, шеф преси д-р Дітріх, ген. майор Шмундт, цивільні адьютанти Гітлера та різні партійні й військові достойники.

Записки д-ра Пікера ведені хронологічно у формі щоденника. Обіймають вони думки Гітлера та деяких членів його оточення на різні теми, почавши від історії минулих часів, а скінчивши на справах націонал - соціялістичної моралі, церкви, школи, виховання, архітектури, музики, театру, літератури, кіна і т. д. Очевидно, багато говорено про війну і пляни „фюрера" на майбутнє. Висловлені за столом думки Гітлера мусіли бути старанно відредаґовані чинниками націонал - соціялістичної пропаґанди, яка бажала, щоб майбутні німецькі покоління подивляли його мудрість і освіченість.

За столом Гітлера у головній кватирі говорено чимало про Україну та українців, при чому Україну називається то „східні простори", то „Україна", а українців — то „росіяни" то „українці". Під час споживання сніданків, обідів та вечер „споживано" також величезні простори Східньої Европи та мільйони їх населення. Укладано пляни винищення українського народу і перетворення українських земель у німецькі колонії.

Ось деякі висловлювання на цю тему Адольфа Гітлера:

8-10 листопада 1941 р. пополудні: „Східній простір буде для нас тим, чим Індія є для Англії, бо ця земля певна, а колонії непевні. Ми спровадимо туди норвежців, шведів, данців, голляндців, і вони стануть підданими Райху".

21 січня 1942 р. в полудне: „Лише через опанування чужих народів учимося володіти".

3 лютого 1942 полудне: „Коли ми дамо якійсь із здобутих країн право розбудувати собі власну армію або летунство, тоді нашому пануванню прийде кінець. Не можна демократичними урядженнями тримати те, що забрано силою. Хто пролив кров, той має право на володіння. Самоуправа, дана народам, веде до їх самостійности. Ми не повинні пускати у східні простори німецьких учителів, бо інакше втратимо дітей, втратимо весь народ. Мешканців цих просторів найкраще навчити однієї мови, — повідомляючи їх через радіо про наші зарядження, — а музику дозволяти без обмежень. Не давати їм нагоди для духової праці. Не дозволяти друкованого слова, бо настав час духової анархії. Якщо це відповідатиме інтересам німецьких учителів, створимо в Києві університет (очевидно, німецький. Яр. Гр.)".

11 квітня 1942 р. ввечері: „Ми мусимо виходити з засади, що всі народи східніх просторів зобов'язані служити нам у господарській ділянці. Наше завдання — видобути все, що лише можливо, з окупованих областей. Керуванням господарства на Сході повинні зайнятися наші комісари. Підбитим народам треба заборонити будь-яку форму організації. Найбільшою дурницею було б дати в окупованих областях населенню зброю, бо історія навчає, що всі пануючі народи загинули через те, що дали підбитим народам зброю. Окуповані східні простори треба вкрити сіткою військових німецьких станиць, бо це важливо для поширення нашого простору згідно з плянами переселенчої політики".

(Закінчення на стор. 3-ій)

НА ТЕМИ ДНЯ

Не беручи до уваги всіх патьомкінських засобів, застосовуваних Совєтами під час відвідин американських фармерів в СССР, зокрема в Україні, й абстрагуючи від всього безкритичного захоплення американських кореспондентів пишними й обильними прийняттями та показуваними їм „щасливими і заможніми" колгоспами, треба ствердити, що приємно читати напис про українську гостинність над фотографією в американських газетах, на якій представлено передавання хліба-соли українським колгоспником голові американської фармерської делеґації. В умовинах підсовєтського побуту і на тлі офіційної совєтської забріханости українська гостинність є тим променем правди і щирости, що утривалює ім'я України серед народів вільного світу.

⁂

Серед повені вісток, повідомлень і цілих репортажів про конференцію в справі мирного використання атомової енерґії, яка відбувається в Женеві, найцікавішою була вістка подана дня 16 серпня часописом „Ню Йорк Таймс" про те, що найчастішими і найпильнішими відвідувачами спеціяльної технічної бібліотеки, присвяченої проблемам атомової енерґії і влаштованої в Женеві американцями у зв'язку зі згаданою конференцією, є совєтські „науковці" і члени та „експерти" совєтської делеґації. Згідно із твердженням дирекції цієї бібліотеки совєтські „експерти" студіюють безперервно від раннього ранку до пізньої ночі зібрані в бібліотеці матеріяли і, як виявляється, вони прекрасно, просто до подробиць, ознайомлені з усім тим, що було опубліковане в цій ділянці американцями до 1953 року .Таке ствердження говорить дуже багато і в нормальний час (а не в добу „усміхненої дипломатії") воно викликало б чимало коментарів і тривоги...

Ст. Самійленко

ДНІ СЛАВИ

(3)

Поруч із військовими частинами, яких стає з кожним днем усе менше і менше, організується Українське Вільне Козацтво — цвіт України, її молодь. Вона має багато боєвого запалу, рветься до бою за Батьківщину та великою перешкодою тут стає її малий боєвий досвід, брак належного володіння зброєю.

Крути

Надходять загрозливі чутки. Ворог наступає на Київ. Уже зайняти Бахмач і з другого напрямку Сосниця. Потрібної для протидії сили немає. Все, що є в Києві — а це майже вся активна сила України — ледве дає собі раду з виступами місцевих большевиків, але рішальні українські військові чинники відривають, що тільки можна взяти з Києва, передусім зорганізовану молодь (здебільша середньошкільну і студентство) і посилають проти ворога. Ворог уже недалеко Крут. Тому теж Крути мають бути головним місцем спротиву, де треба затримати ворога і не пустити його далі. Завантажуюся на поїзд з чотирьома автопанцерниками і я і їду туди. Тим же поїздом їдуть і гармати полковника Алмазова.

Але... завдяки тодішнім порядкам на залізницях (саботажі чужонаціональних залізничників і своїх зрадників) автопанцерники приїжджають до Крут тоді, коли большевики з боку Сосниці (Гомель) уже майже без ніякого спротиву [illegible] до станції Крут, а з другого боку, зі сторони Бахмача [illegible] оточеної большевиками молоді. Тільки Старшинська Школа ладується до потягу і готується до відступу, бо замало сильна, щоб протиставитись переважаючому лютому ворогові, переважно морякам.

Полковник Алмазов посилає з імпровізованої плятформи вагону (вагон-плятформа обкладена довкруги мішками з піском) кільканадцять гарматніх стрілів у ворога, а я і всі мої хлопці без сили помогти, з болем у серці — згідно з новоотриманим наказом — вертаємося назад до Києва, під сильним обстрілом ворожих гармат, і — від сторони Сосниці — теж кулеметів, бо в Києві арсенал зайнятий большевиками, а в чиїх руках арсенал, у того і зброя і набої.

Арсенал

Вернувшись до ст. Дарниця, я мусів (згідно з наказом) вивантажити з вагонів-плятформ підлеглі мені чотири автопанцерники і похідним порядком іти до Слобідки (на лівому березі Дніпра — проти Києва), зустрітися з кошем Гайдамаків — з'єднатись з ним і бути в диспозиції їх командира — Отамана Симона Петлюри.

Вивантажився на ст. Дарниця після полудня (година 1-ша) і попровадив автопанцерники ґрунтовою дорогою до Слобідки.

По дорозі з тяжким панцерником „Хортиця" (три кулемети „Максима" й одна гармата) прийшлось трохи погано на тих пісках, по яких ішла дорога до Слобідки, і тому на місце призначення ми прибули досить пізно (година 5-6 вечора).

По прибутті до Слобідки я зголосився в штабі Коша Гайдамаків, де дістав наказ: виставити два автопанцерники на міст, що веде із Слобідки на Подол, за нашу барикаду, побудовану при вступі на міст (на протилежному боці мосту, — большевицька барикада і міцна залога), бути першою охороною нашої застави і залоги та чекати дальших наказів.

Внизу під мостом, старий Дніпро, скований тріскучими, січневими — „нашими" морозами, вгорі, на мості — січневий вітерець при тридцятиступневому морозі, але в панцерниках тепло (мотори цілий час „на ходу")!

В першому автопанцернику сиджу я, командир панцерника пор. Володимир Конокотін (забитий у бою під с. Олексіївка, на Херсонщині під час Зимового Походу в 1920 р.) і залога з 34 вояків.

Година 8-ма вечора, по мості час від часу кулеметні і рушничні стріли зі сторони большевиків (Києва), а з нашої сторони (Слобідка) майже цілковита тиша.

Нараз хтось добивається до дверей щільно замкненого панцерника.

Я наказую відчинити двері і запитати: хто і чого йому треба?!

Пор. В. Конокотін відчиняє двері, запитує і звертається до мене: шукають командира автопанцерників (тобто мене)!

Вилажу з панцерника і стаю віч-на-віч з тим, що мене шукає: один чоловік, в сірій солдатській шинелі і сивій шапці.

Я командир автопанцерників, кажу, хто ви такий і чого вам треба?

Відповідь: Я командир Коша Гайдамаків — Симон Петлюра, — хочу обговорити з вами плян дальших дій!

Я зніяковів: командир Коша Гайдамаків, сам один, під „порядним" обстрілом, неоподалік від початку мосту (Слобідки). Запрошую його до середини панцерника, де, здається, буде і спокійніше і тепліше(що я відчув, вилізши з теплого і затишного панцерника, на міст).

Наказую запасовому членові залоги панцерника звільнити місце, а самому відійти до резерви, аби от. С. Петлюра мав де сісти і не в'язатися при обговорюванні боєвої ситуації.

Обговоривши боєву ситуацію, бесідували далі, до самого ранку і про нашу теперішню ситуацію і про сучасне й майбутнє України.

Година 6-та ранку, от. С. Петлюра виходить з панцерника і каже: Щасти вам Боже, вперед! За вами мої Гайдамаки!

Поволі посуваючись вперед (напрям на Поділ), з невмовкаючим вогнем чотирьох кулеметів „Максима", добиваємося (під сильним кулеметним і рушничним вогнем ворога) до ворожої барикади. Силою і вагою ударів панцерника розторощуємо її, вогнем кулеметів винищуючи її залогу. — Так переходимо на другий бік мосту, а за нами і під охороною нашого вогню ідуть гайдамаки.

Відбуваємо коротку спільну нараду і визначуємо дороги, якими і хто піде під Арсенал.

Частина Коша Гайдамаків іде „Собачою Тропою", друга частина — Печерським підйомом, і з цією частиною мають іти і мої панцерники.

На скруті Печерського підйому коло Подолу, через жалюгідний наш недогляд стається прикра затримка. Їдучи спереду передньої стежі в автопанцернику „Запорожець", на закруті Печерського підйому і дороги на Поділ я побачив досить міцно побудовану барикаду поперек дороги, обсаджену чисельно людьми, одягнутими в цивільне, а подекуди й у військове убрання.

А що в ті часи боротьби тяжко було відрізнити ворога по одягу, то я, без надуми, наказав панцерникові під'їхати до самої барикади, щоб узнати, що це за люди!

Під'їхали, я відчинив двері панцерника і запитав, що то за відділ, та почув відповідь: „Отряд большевиків з Подола!"

Стоячи заблизько від барикади, щоб її успішно обстріляти (мертвий терен), я не міг нічого зробити, не від'їхавши взад. За цю коротку хвилину мого вагання, залога барикади (большевиків) догледіла на панцернику вимальований тризуб і напис „Запорожець". Миттю відкрили вони кулеметний і рушничний вогонь по нас і хоч кулі не завдавали жадної шкоди панцерникові і його залозі, однак положення було прикре, бо щоб від'їхати назад, треба було маневрувати на близькій віддалі від ворога!

Література Мистецтво Розвага

ГІРНЯК ПРО КУРБАСА

Книжка англійською мовою під назвою: „Театри у СССР" (в оригіналі чомусь назва: „Совєтські театри"), що її видала „Програма дослідів СССР" і в якій зібрано праці п'ятьох авторів, — знавців театрального мистецтва під совєтським режимом, — включає теж працю нашого видатного театрального діяча реж. Йосипа Гірняка під назвою: „Народини і смерть українського модерного театру". Книжка видана, як науковий посібник, за редакцією і передмовою пані Марти Бредшов від Бруклинського Каледжу, об'ємом понад 350 сторін друку. Стаття реж. Гірняка виповнює одну п'яту частину книжки і є об'ємом друга після статті Сергія Орловського про московський театр.

Коли інші статті у цій книзі писані у формі довідника, то праця реж. Гірняка має більше безпосередній мемуарний характер. Автор вийшов від означення ролі українського театру за Д. Антоновичем з його книжки: „Триста років українського театру", підкреслюючи національний характер українського театру і його знаменну ролю в культурній і політичній боротьбі українського народу. Характеризуючи труднощі побутового театру в зустрічі з новим репертуаром і вимогами нового театрального мистецтва, Гірняк виводить на тлі театральної дійсности воєнних часів в Україні постать театрального р е ф о рматора Леся Курбаса і з його особою та з його діяльністю зв'язує весь розвиток і ріст українського модерного театру.

У своїй праці реж. Гірняк додержується хронології подій і свої враження та й помічення списує, як безпосередній учасник цих подій. Подавши в дуже загальних словах дані про походження і ранні роки Курбаса (треба було згадати теж про „Бесіду" із Сірецьким у роках 1913-14, разом із „інцидентом" у Раві Руській, бо це знаменний причинок до характеристики Курбаса), Гірняк починає свою розповідь від „Молодого Театру" в Києві, подаючи дані про репертуар цього молодого театрального гурту, як теж його загальну х а р а к т е ристику. Мистецьке й ідеологічне обличчя нової трупи окреслює автор фрагментами із статтей Курбаса, обмежуючи свою оцінку ствердженням про „заякорення" ідей Курбаса в традиціях українського театрального мистецтва. Спеціяльне насвітлення — не лише з мистецького, але теж спеціяльно важливого в той час політичного погляду — має інсценізація Шевченкових „Гайдамаків" в поставі Курбаса.

Повна безпосередньої обсервації є дальша розповідь Гірняка про Мистецьке Об'єднання „Березіль", якому довелось відіграти неповторну ролю в Україні і творцем якого і душею був Курбас.

Тут реж. Гірняк докладніше спинився на мистецькому й ідеологічному „вірую" Курбаса, як теж підкреслив його

Йосип Гірняк

намагання для підвищення професійного вишколу українського актора. Побіч самих мистецьких здобутків цього театру, Гірняк насвітлює теж широко політичну ситуацію, в якій — в перші роки довелось рости українському модерному театрові, як теж безперервну боротьбу його керівника Курбаса з напасливістю партійної влади і бюрократичним режимним втручанням. В цій боротьбі за найвищі мистецькі якості, як теж в боротьбі за свій незалежний світогляд проти накинутої режимом лінії і виріс театр Курбаса в роках 1921-26 до висоти.

Далі автор звертає увагу на творчість Куліша, що його народила мистецька атмосфера „Березолю", і зв'язує діяльність цього театру з діяльністю „Вапліте" — організацію, яка відіграла виняткову ролю не лише в мистецькому і літературному, але і в загально-національному житті.

Гірняк підкреслює участь театру „Березіль", а головно його керівника Курбаса у славній дискусії і підкреслює правильний шлях цього українського театру в боротьбі за національні і мистецькі ідеали. Цитатами з тодішньої преси і тогочасних видань реж. Гірняк зображує справжню картину запеклої боротьби на відтинку мистецтва і культури — боротьби, яку повели українські мистці-патріоти проти режиму і партії.

Український театр, як і все українське незалежне життя, програв свою боротьбу із совєтським партійним і бюрократичним режимом. Гірняк ще пише про намагання Курбаса вложитись у рами вимог, щоб продовжувати свою мистецьку діяльність. Але гордий мистецький дух і характер, які були властиві цій індивідуальности, не дали йому зламатись і він опинився разом із іншими діячами-патріотами на засланні. Український модерний театр, народжений у час великого національного р е з и с тансу, коли відродилось і закріплювалось українське державне життя, був — як і наша державність — знищений ворожим большевицьким режимом — після довгих років змагань, не давши підібрати себе для пропаґандивних цілей окупанта.

Праця реж. Гірняка, хоч і має свої недоліки (головний — саме ця безпосередність, яка не дозволила авторові дати вірне і потрібне насвітлення діяльности в ділянці театру в Україні поза особою і діяльністю Курбаса, як теж різкіше визначити самобутність українського мистецтва, висловлену гаслом „геть від Москви") має подвійне значення. Для нас і для наших дослідників нашого театру, як теж і періоду „українізації" в Україні — це важливий пізнавальний матеріял з реляції очевидця і співтворця цих подій. Для сторонніх читачів (а книга саме призначена для англомовного світу) вона дає образ одного відтинку нашої культурної діяльности і дає змогу пізнати боротьбу українського народу за свою окремішність теж і в ділянці культури. Вона вказує, скільки мусів платити за кожний свій успіх український діяч культури і мистецтва.

Дуже важлива теж справа, що ця праця реж. Гірняка поміщена у збірнику, який охоплює все театральне життя у СССР. Відомо, що чужинний читач не дістає і не дуже радо бере в руки українську книгу. Книга, в якій поміщена праця реж. Гірняка, видана Інститутом дослідів СССР і тому вона зверне увагу всіх, хто цікавиться справами СССР. В той спосіб праця Гірняка дістанеться в ширші руки і ширший загал довідається про одну з ділянок нашої культури від українського автора, ще й визначного діяча в цій ділянці культури. А м е р и к анський світ, а з ним і весь західній мало ознайомлений з нашою культурою і мистецтвом. Якщо мова про театр, то в новій „Історії світового театру" Джорджа Фрідлея і Джана Ріверса є цілі розділи про російську літературу і російський театр, але ні словечком не згадано про український театр. (А говориться там і про болгарський, і румунський, і польський, і сербський та інші східньо-европейські театри). Що більше, в розділі про російський театр нашого славного земляка Щепкіна зв'язано з реалізмом Островського — тоді, коли Островський народився 1823 року, а Щепкін (нар. 1788 року) був уже в той час відомим професійним актором, виступав в українському репертуарі (у п'єсах Квітки, Гоголя, Котляревського) та й не відомо, чи колинебудь виступив в котрійсь із п'єс Островського. Теж і хронологічно — Харків мав уже постійний театр 1812 року, а московський „Малий" постав щойно 1824, і „Большой" — 1825 (за Варнеке).

Ось тому і потрібно українських праць українських авторів у загальних іншомовних підручниках, як праця Йосипа Гірняка в книзі Інституту Дослідів. Бо тоді іншомовний читач дістає цю працю в руки і має нагоду пізнати безпосередню правду і про наше мистецтво, і про нашу культуру, і про нашу боротьбу.

(от)

Л. Луців

ПАМ'ЯТІ ПЕДАГОГА-КООПЕРАТОРА

Читач, який цікавиться українським друкованим словом на еміґрації, мусів подивляти кооперативного діяча інженера Андрія Качора, що вспів видати вже таке поважне число праць, хоч, напевно, мусить їх писати поза своєю заробітною працею.

Найновіша його праця — це книжечка про Дениса Коренця*). Коли її читаємо, то приходить нам на думку, що інженер Качор гідний учень покійного Дениса Коренця, який також ціле своє життя безупину працював, бо „мав перед собою одиноку мету: сповнити свій національно-громадський обов'язок по змозі своїх сил і свого знання".

Автор пише в своїй книжечці про молоді роки Д. Коренця, про його педагогічну працю у Львові, Перемишлі і в Коросні, де він вчив історії і географії. Та найбільші заслуги Д. Коренця в ділянці українського фахового шкільництва і на полі нашої кооперації. Цій темі автор присвятив найбільше місця. Кооперацією займався Коренець все своє життя, вже тоді, коли почав педагогічну працю. Велику ролю відіграв покійний Коренець при організації українського фахового шкільництва.

„Ім'я Дениса Коренця, — пише автор, — в історії українського шкільництва взагалі, а фахового зокрема, буде записане золотими буквами. Кожний дослідник української науки, освіти й виховання на західньо-українських землях у першій половині XX стол. не зможе поминути організаційної, виховної й публіцистичної праці Дениса Коренця, коли схоче дати повну й об'єктивну картину цих ділянок знання".

Ті люди, що знали Д. Коренця, зустрічаючися з ним в громадській праці, може навіть і не знають, що він працював і на науковому полі, написавши такі праці як „Зносини гетьмана Івана Виговського з Польщею", „Повстання Мартина Пушкаря", „Нарис історії України" та розвідку про Григорія Цеглинського. Працював він залюбки як аматор-журналіст, вмістивши багато статтей в періодичних виданнях та пресі.

Автор згадує і про родинне життя Д. Коренця, про його любов подорожувати закордоном та мандрувати по рідній землі, а вкінці описує його похорон в Мюнхені, який закінчив перебування тлінних останків покійного на цій землі — після трагічної смерти дня 6 березня 1946 року.

Автор користувався недрукованими спогадами покійного та його архівом, який випозичила йому родина, і використав спогади деяких осіб, що добре знали Д. Коренця, — і тому його праця оперта на джерельних матеріялах та багата на факти з життя покійного.

Інж. А. Качор осягнув мету своєї праці, бо його книжечка про Дениса Коренця „збереже для історії розвитку нашого народу дорогу пам'ять про невпинну, тиху, але дуже важливу працю проф. Д. Коренця", — як цього собі бажає її автор.

*) Інж. Андрій Качор. Денис Коренець. Начерк його життя та праці на тлі українського фахового шкільництва і сільсько-господарської кооперації в Західній Україні. Видання „Кооперативної Громади". Вінніпеґ, 1955, ст. 72.

ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ФІЛЬМ ПРО ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ УКРАЇНИ В 1917-1921 РОКАХ

Фірма „Солук-Фільм" в Торонті, Канада, цього літа випродукувала звуковий чорно-кольоровий фільм з тематикою української визвольної боротьби, в характері 25-хвилинного оригінального документального додатку до більшого, повнометражного музично-балетного фільму „Чар танку". В цьому останньому беруть участь визначні мистецько-балетні сили: — Р. Прийма, О. Гордан-Заклинська та хореографічна студія „Аполлон" проф. Заварихіної. Ці фільми є саме на програмі фільмової продукції фірми „Солук-Фільм" цього року.

Нам пощастило в фільмовій лябораторії продуцента п. Солука переглянути у висвітленні на екрані цікаві речеві документи з доби наших визвольних змагань, зафіксовані на фільмовій стрічці, що не лише дає ще одну змогу зберегти їх таким способом на майбутнє, але, крім того, утворює ще і нову можливість ознайомити з тими німими-вимовними свідками нашої найновішої історії ширші кола громадянства в ЗДА й Канаді, які не можуть побачити ориґіналів тих історичних документів безпосередньо.

Цей документальний фільм під назвою „Визвольна Боротьба України 1917-1921 рр." складений за матеріялами Українського Воєнно-Історичного Інституту в Торонті, який уділив і в відповідному порядку підібрав експонати із свого військового музею. Суттєві пояснення до тих, справді документально-доказових і речево-переконливих цінних музейних збірок подає директор Українського Воєнно-Історичного Інституту ген. М. Садовський у формі зв'язкого оповідання про найвидатніші події з нашої недавньої героїчної визвольної епопеї. Як чудові ілюстрації до оповідання генерала, минають чергою на екрані в послідовному хронологічному порядку один за одним незабутні, зафіксовані у світлині чорно-білі і частинно кольорові образи, моменти нашого героїчного минулого.

Бачимо перед собою численні поодинчі і групові фотопортрети чоловіх діячів і достойників того періоду творення української державности, як також і вищих військових начальників, що очолювали збройну боротьбу в той час. Бачимо важливі атрибути реальної Української Держави: універсала, грошові банкноти, поштові марки і т. п. Уважно вдивляємось у читкі схеми головних бойових операцій і окремих боїв Армії Української Народної Республіки. З особливою цікавістю оглядаємо й атрибути рідного державного війська: — його уніформи, рангові й нагородні відзнаки тощо, і, зрештою, бачимо і найбільшу гордість і велич того рідного війська — його бойові, вкриті світлою славою і скропленні кров'ю борців знамена, стяги, штандарти, які в ориґіналах переховуються, як найбільший історичний державно-національний скарб, у Музеї Українського Війська при Українськім Воєнно-Історичнім Інституті.

Закінчуємо перегляд справді дуже цікавого фільму з глибоким зворушенням, а також і з почуттям вдячности до фірми „Солук-Фільм" й дирекції Українського Воєнно-Історичного Інституту, що своєю дружньою співпрацею створили для нашого громадянства таку важливу історично-документальну річ. Бо, хоч, щоправда, у 25-хвилинному сеансі можна було показати тільки незначну кількість експонатів, що складають ледве соту частину всіх збірок Музею Українського Війська, проте, для тих, хто не бачив ні одної з тих 39 виставок історично-військових пам'яток Музею, які він влаштовував протягом 10 років у Німеччині й Канаді, оглядини вищеописаного документального фільму дадуть певне знання й уяву про найважливіші моменти з перебігу історії нашої не так давньої трагічної і величної Визвольної Боротьби. Кожному українському патріотові щиро можемо цей фільм порекомендувати. Кожному варто цю річ самому побачити, щоб її належно оцінити.

Микола Подільський

Ірина Ш. Шуварська

* * *

До обрію і до твоєї ген вини
сріблисто водяні із скель переливались звуки милі,
бліда світилась в небі мрія: . .
О, довгождана ніг!
Чому ж вона не довела тебе до безнадійного відгаю
у пристрасті наївно несвідомій,
подібна до уяв затаєних гиїхсь —
дівгина обдарована паргею.

Чому ж вона тобі не пригадала,
що сам ти, що ніхто не твій;
що усміх в танці роджений так скоро розпливеться:
у ранку вже, у краплі на траві.
Чом же ж ця ніг мене не пригадала?!

І усміх, скроплений сльозами, гіркість слів . . .
(не перетворюється в мед, що кров'ю із троянди
стікає мов із ран).

Мовгало все . . .
Лілеєю плив місяць в недоступних хвилях,
самітність душ лякав.
Розлогий дуб заснув, доріжку тінь його накрила,
в минуле зустрігі несе,
а ще здавалось прийдеш, віддих радісно п'янів . . .
Та біла вже підносилась рука із заспаних ланів —
світало.
Не догекалась я.
Кудись іду . . .
І втомлена. А сонця промені плетуть
вінок із висушених квітів . . .
Мені дають.
Щоб смутку не забути,
плетуть.

В РОБІТНІ МАЙБУТНІХ МИСТЦІВ

Виховання мистецької молоді — одна з найважливіших справ нашого культурного життя в Новому Світі. Хоч, наприклад, у ЗДА не брак загально-американських шкіл, де можна отримати відповідну мистецьку освіту, але вони дуже специфічного характеру, бо й мало не все мистецьке життя в Америці наставлене для підготови кадрів, зв'язаних з буйним життям американської економіки. Звідси — деякий, так сказати, службовий характер того мистецтва. Цей стан не може задовольнити українську громадськість, яка хоче мати своє мистецтво, побудоване на своїх мистецьких традиціях. До того ж ніякий нарід не може визбутися того, щоб його мистецтво перестало бути духовим виразником того народу — щось, чого іншоземна школа дати не всилі. Та школа може дати навіть досконале технічне знання та вміння пристосуватися в цій країні — але це не є ще ідеали, які могли б присвічувати і нашому мистецькому світові, і громадянству.

Виходячи з цих заложень, Об'єднання Мистців Українців в Америці вже віддавна звернуло увагу на притягнення української американської молоді до нашого мистецького процесу. З цією метою Об'єднання опікується не тільки нашою молоддю, яка студіює мистецтво по американських м и с т ецьких школах та університетах, а й само веде школи для наймолодших адептів мистецтва. З цих шкіл найкраще розвинулася досі школа в Филаделфії. Через різні стадії формування перейшла і мистецька студія в Ню Йорку, ведена тепер мистцями С. Литвиненком (різьба) і П. Холодним (малярство). Недавня виставка студії в приміщенні ЛМКлюбу в Ню Йорку показала, що праця там ведеться основно і за новими педагогічними методами.

На згаданій виставці студії, яка носить назву „Інституту Плястичного Мистецтва", можна було оглядати речі шістьох її здібних учнів, віком від 9 до 13 років. З першого погляду вражало багатство форм і весела, різноманітна ґама кольорів. Цікаво було стежити за тим, як різні учні різно розв'язували ту саму тему, як вони розвивалися від реалістичного до більш зрізничкованого, орнаментального вислову, із сильним зазначенням ритмічних і барвних вартостей. Над усіма малярськими речами було видно досвідчений догляд мистця Петра Холодного, який сам є не тільки ілюстратором дитячих видань, отже, близьких психіці молоді, але й фаховим інструктором.

Одночасно з малярством, учні вправлялися і в різьбі, чи, краще сказати, ліпленні. Мотиви різьби є однаково тваринні і людські фігури (бандурист). Особливо гарно вийшли мотиви керамічні з полтавським орнаментом, тут учні мають у проф. С. Литвиненкові досвідченого провідника, який уже не раз керував керамічними майстернями.

У виставці брали участь такі учні: М. Цегельський, А. Гайвас, В. Повзанюк, О. Заклинський, М. Соболта та Ю. Кебало. З новим шкільним роком ця мистецька школа, побіч праці над початкуючими, подаватиме й вищі форми мистецького знання, для чого вона має вже кадри талановитої молоді.

С. Г.

Ярослав Климовський

ТЕАТРАЛЬНІ СПОМИНИ

В 1928 р. відбував я обов'язкову військову службу.

Одного разу під кінець вправ підійшов до мене хорунжий Л. і запитав мене, який у мене голос. Я зразу нібито не второпав, відповів, що, як звичайно, при вічному „позір — спочинь" з рекрутами — захриплий. Не про це йому йде — каже — а він потребує одного актора з голосом.

В дусі не так я втішився „акторством", як тим, що попаду на т. зв. функцію, бо знав, що всі члени військового театру не у війську, а так сказати б, — при війську.

Від першої проби залежало, чи буду у війську, чи при війську, бо признаюся, що мені вже остогидло було бути тим нещасливим лінійним інструктором, тим більше у рекрутськім періоді, в якім, звичайно, рекрути спочатку потуманіють до тієї міри, що не знають, як „вліво", а як „вправо зворот".

Вийшло так, що театр був задоволений з млинаря, тобто з моєї ролі у водевілі „Вербель домови", а я був ще більш задоволений, що зараз після першої проби перенесено мене на функцію до канцелярії кватирмайстра.

Після прем'єри полк відрядив мене з Бережан до Тернополя на драматичний курс проф. Чеслава Дембно-Кшижановського зі Львова. Цей курс мав підвищити позем військових театрів 12-ої дивізії. І так хоч-не-хоч став я актором, хоч до цього звання ще мені було дуже далеко, але у військовому театрі це було більш як вистачаюче.

Маючи багато самокритики, я не тішився стільки цим курсом, бо не ворожив собі з моїми Богом даними здібностями якоїсь кар'єри в цьому напрямі, як самим відрядженням, тим більше, що Тернопіль це ж моє родинне місто.

Іспитовою п'єсою було „Зачароване колесо" Л. Ридля, в якій я „сочиняв" Боруту.

На диво, керівник курсу був більше мною задоволений, як я сам.

Коли я повернувся до свого ґарнізону, дістав ролю Реєнта в комедії Фредри „Земста". На тлі інших калік-аматорів, очевидно, гірших ще за мене, я вийшов як актор. Смішно мені було почути: „Зараз познаць, же фаховєц".

Після тієї „Земсти" запропоновано мені навіть лишитися принаймні один рік т. зв. контрактовим. Я, очевидно, як вічний пацифіст не хотів з цього скористати і вернувся додому та пробував щастя дістатися до бюра, бо вважав, що все ж таки я кращий „витриштанько" як „карузельник".

З урядовою посадою мені не повезло; жаль мені було тільки страченого часу на безплатній практиці. Не було що робити — подумав я — візьмусь за якесь представництво. Саме під руку навинулися мені „Животи Сьвєнтих", з якими я поїхав на т. зв. Захід, спеціяльно у повіт Ніско, тим більше, що у цьому повіті учителювала моя тітка, вона і прислала мені гроші на дорогу, щоб уможливити мені „кокосові інтереси". Цю туру я обдумав не зле, бо в разі невдачі, моя тітка напевно не дозволила б мені вертатися додому пішечки. „Животи Сьвєнтих" з місця зазнали фіяска, бо повіт був вже давно опрацьований, ще тоді, як я при війську грав млинарів, Больбецьких та інших Реєнтих.

За гостинність тети і гроші на дорогу треба було якось віддячитися, тож я подумав, що за це навчу тітку танцювати тоді наймодерніших танців. Коли про це довідалися інші учительки, старі діви, мусів я і їх учити танцювати.

У міжчасі я зв'язався з одною фірмою, яка доручила мені представництво інгаляційних апаратів. З місця порозпродував я усім моїм танечним ученицям ці апарати, яким годі було мені відмовити (до речі, їм нічого не бракувало, хіба тільки женихів).

До моєї кишені впало знenацька 50 зл., з якими я рушив шукати „хворих", яким нічого іншого не було потрібно, як тільки тих апаратів. В цім же сенсі і була побудована моя промова до таких „хворих".

До Перемишля ще було сяк-так, а від Перемишля ще гірше було з „хворими" як з „побожними".

Вернувшись додому, вибив я собі з голови дві речі: урядову посаду і якінебудь представництва.

Я був як Геракль на роздутті, бо не знав, що мені далі почати, як приїхав до Тернополя театр „Заграва", тоді ще під мистецьким керівництвом Олеся Степового, молодого, дуже талановитого актора і режисера (помер передчасно на сухоти, маючи 29 літ).

Театр шукав адміністратора, а що в театральній оркестрі мав я товариша Остапа Солодкого, який стільки наговорив про мене, про мої, в цьому напрямі, здібності, що одного прекрасного дня театр заанґажував мене на це становище.

В цю роботу мав впровадити мене артист Ю. Кононів, тодішній член Управи Театру і власник театральної ліценції. Кононева я знав ще з-перед п'ятьох років, коли то, в часі ферій, будучи тоді ще в шостій гімназійній, був два дні в театрі..

Заки почну свої спомини, почавши від „Заграви", згадаю і про цю „подію".

Мій старший колеґа з гімназії, Коник, який був скрипалем в театрі І. Когутяка, стрінув мене в селі Кип'ячці, де його театр перебував з виставами і куди я приїхав на декілька днів до мого шкільного товариша Томасевича, що його батько був керівником школи у тій же Кип'ячці.

Отож цей Коник запитав мене, чи не захотів би я виступити в їх театрі, в гурті, тим більше, що знаю народні танки, яких навчився на курсі Авраменка, згл. його інструкторів Фостяка і Мацяка. Я, очевидно, погодився дуже радо. Взагалі я любив виступати при кожній нагоді ще в народній школі („Тарас-дитина"). До вечора я не міг просто дочекатися, був дуже схвильований. О год. 7,30 веч. іду — так, як це було умовлено — до ґардероби. Театр ставив „Воскресення" Чубатого. Режисер Ю. Кононів сказав мені, що маю виступити в 2-ій дії, в кабареті, в ролі одного з циган. Познайомив мене докладно з акцією і поінформував, що маю робити. Перед тим підійшов до мене також старший товариш з гімназії Мельничук, адміністратор цього театру і попросив мене позичити йому білу сорочку, бо він має грати кельнера. Я, хоч-не-хоч пішов у куток ґардероби, зняв зі себе сорочку і дав йому. Він хотів дати мені свою, зі себе, але я сказав йому, хай радше дасть мені ту сорочку, в якій я маю виступати, як циган. Він так і зробив, і взагалі допоміг мені стати циганом, не жаліючи брунатної, червоної і чорної шмінки.

По першій дії почало в мене лопотіти серце зі схвилювання, бо ж у другій дії мав я свій виступ.

За хвилину куртина піднялася догори, і я, як циган, стою на сцені і вдаю, що співаю. За хвилину маю танцювати, а на сам кінець маю робити на сцені веселощі і сміхи. З танками якось упорався. По хвилині всі почали щиро і голосно сміятися і я разом з ними, глядачі дужче, а я, очевидно, й собі, але я бо помітив, що вони сміються, наче б дістали спазми. Раптово хтось з акторів потягнув мене за шаравари і вийшов вмлівіч зо мною за сцену. Виявилось, що в танку пустилися затряски сорочки, і під час веселої сцени я стояв голопупенком серед циганської братії, тому то й весь ансамбль не сміявся, а просто заходився зі щирого сміху.

Цей випадок зовсім не відібрав мені охоти виступити на другий день, в неділю, ще раз в „Циганських чарах", в яких знов грав я одного з циган. Там вже не треба було сміятися, тільки танцювати і вівкати по-циганськи. „Циганські чари" пройшли без жадних „чарів". Пригадую собі, як п. Томасевичева мені сказала: „Пане Славку, але хай вас не кортить бути циганом ціле життя, буде з вас цих два дні". Її слова я пригадав собі декілька літ пізніше.

Будучи заанґажованим до „Заграви", мав я приїхати найдалі за три дні до Рогатина, бо вже від Ходорова повинен був почати „возити" театр. На третій день увечорі перед виставою я зголосився в ґардеробі театру. Ніхто на мене не звертав уваги, бо кожний був зайнятий собою перед виступом на сцену.

У Ходорові допоміг мені адміструвати на перший раз Ю. Кононів, але був зі мною лише кілька годин, бо на вечір мусів вертатися до Рогатина, де брав участь у виставі. По від'їзді Кононева лишилося мені ще багато справ до

Роман Придаткевич

ЗУСТРІЧ УКРАЇНСЬКИХ МУЗИЧНИХ ДІЯЧІВ В МОРЕЙ, КЕНТОКІ

Цілком несподівано одержав я в травні ц. р. письмо від композитора Василя Шутя, з Шикаґо, з відомістю, що він та ще кілька музиків виконавців приїдуть 17-го червня до Морей.

Приїхали композитор В. Шуть, скрипак і віольончеліст Володимир Чижик та челіст Мирослав Дуда. Хоч вони приїхали пізніше, ніж задумували (а на розчарування гостинної хазяйки заскоро від'їхали), все таки обговорено багато справ в ділянці української музики та прослухано і переграно досить поважне число творів.

В. Шуть, полтавець, абсольвент Музично-Драматичного Інституту ім. Лисенка в Києві, з кляси композиції проф. В. Золотарьова. Хоч В. Шуть держиться консервативного стилю, його музика виказує драматичність та контрасти у своєму виразі. Ми прослухали його „скрипковий концерт" у виконанні (першої та другої частини) В. Чижика в супроводі композитора. Третю частину я „прочитав" без підготовлення. „Концерт" робить дуже добре враження мелодійністю, особливо звертає на себе увагу своєю настроєвістю друга частина. Загально, цілість твору ще потребує певного „розкрашення" віртуозівської фактури скрипки, чим напевно не один скрипак буде радий прислужитися і творові і композиторові.

Тому, що було замало часу переграти одну частину квартету п. Шутя (треба було просити до помочі когось з членів музичного факультету каледжу), на жаль, ані його, ані інших українських струнних квартетів ми не могли „читати".

Для зібраних я відіграв на стяжці „тейпрекордера" цілий квартет Зиновія Лиська, який то твір зробив на приявних добре враження. Я відіграв також мою симфонічну поему „З вершин та рівнин", що є першою частиною моєї першої Симфонії (Українські Визвольні Змагання) у виконанні Леопольда Стоковського і симфонічної оркестри в Денвері. Крім цього присутні слухали також моєї Української Рапсодії (в кобзарському стилі) для скрипки з фортепіяном, як також мої опрацьовання для скрипки: О. Кошиця „Лямент" (зі села Тарасівка Звенигородського повіту), твір Вериківського на український народний мотив та дві частини моєї Гуцульської Сюіти. Вечір закінчено з підйомом відігранням знаменитого фортепіянового Квартету А-мажор, оп. 26 Йоганнеса Брамса.

В. Чижик і М. Дуда є чудові музики і знаменито опановують свої інструменти (вони, як і я, є абсольвентами Академії Музики у Відні). Мимоволі нам всім „прояснилася" думка, щоб започаткувати існування Українського Струнного Квартету, як установленої музичної організації, хоч би і зі мною, як першою скрипкою. Цей квартет міг би бути осередком, який уможливив би виконування наших музичних творів. Це було б заохотою нашим композиторам для писання нових творів. В. Шуть висловив навіть свій ентузіязм для цієї справи, кажучи: „Тепер я зможу закінчити писання свого Квартету". Чи пощастить „нашому" квартетові, майбутні члени якого є віддалені від себе на п'ятсот англійських миль, сходитися (чи пак з'їздитися) для проб — хіба раз або два в році — того не знаю. На всякий випадок струнний квартет музичного факультету мого стейтового каледжу готовий виконувати час до часу також й українські твори, як це було у випадку квартету З. Лиська.

Все таки мені тяжко зробити „резюме" наших розмов, щоб не змішати реальних думок з моїми власними побажаннями.

Може була б змога такому квартетові раз в рік приїздити до місцевостей, де є інтерес до підтримки української музики, і на неформальних вечорах виконувати нові твори і тим самим викликати інтерес і давати заохоту нашим творцям музики писати нові твори. Такі міста, як Ню Йорк, Филаделфія, Шикаґо, Дітройт, Клівленд й ін. могли б згодитися допомогти такому проєктові, або навіть могли б створити власну групу музиків для камерної музики.

Найвигіднішим часом для одного подорожуючого раз на рік квартету були б літні або Різдвяні вакації. Відбуватися такі вечори могли б по наших Музичних Інститутах, Наукових Інститутах або Народних Домах.

Можливо, що відновлення Товариства Приятелів Української Музики, яке я в тридцятих роках очолював, мало б якусь рацію існування. В теперішній час було б корисним існування групи людей, що має завдання пригадувати нашому громадянству про живучість нашої музичної культури, а композиторам давати можливість свої твори почути і тішитися інтересом громадянства. Це товариство могло б зайнятися тим, щоб мати на продаж твори, які не мають комерційної, але зате мають культурну вартість.

В. Шуть хотів би вкінці літа вибратися до Ню Йорку (можливо і я поїхав би), щоб разом з композиторами та з музичними діячами й виконавцями порозумітися й обмінятися думками. Можливо, що виміна листів між ними і п. Шутем (Mr. W. Shut, 1811 West Huron St., Chicago 22, Ill.) і зі мною (R. Prydatkevytch, 224 State College, Murray Ky.) дали б якісь конструктивні висліди.

Фраґмент з виставки українського народного мистецтва, влаштованої в Мишиґен Стейт Каледжі в Іст Ленсінґ, Миш. На фото (з ліва до права): Дж. Драґінда, А. Дудинська, Я. Бойчук, проф. М. Овчинник та І. Янчишин.

I. Світ

ЛІН Ю-ТАНГ

У двох різних місцях Азії майже рівночасно відбулися дві події. З першого погляду вони не пов'язані, але в них глибокі сліди внутрішнього зв'язку. Вони — свідки спроб заволодіти душею народу, який на протязі своєї довгої історії не знав духового поневолення.

Перша подія сталася в Сінґапурі, на Маляях, де заанґажований організувати університет для заморських китайців проф. Лін Ю-танґ змушений був відмовитися від свого посту.

У південній Азії — в Маляях, Індонезії, Бурмі, Сіямі та ін. — живе постійно понад 12 мільйонів китайців. Вони займаються комерцією та ремеслами. Є серед них немало власників старих і багатих фірм, що посідають величезні капітали, як, напр., Тан, що контролює ледве не половину всієї світової торгівлі кавчуком. Оцей маґнат, а з ним і ряд інших осіб багато думали над положенням китайської молоді, яка після захоплення Китаю червоними втратила можливість здобувати високу освіту в чужих мовах. Виникла ідея створення в Сінґапурі китайського університету, і для його організації п. Тан приобіцяв 1.700,000 дол. Інші заможні китайці також приобіцяли великі суми. Крім того, почали збирати гроші серед дрібних купців та робітництва.

Делеґація китайців відвідала у Рівердейлі, Н. И. знаного земляка-філософа та письменника Лін Ю-танґа, який в цей час був радником делеґації уряду національного Китаю (Формози) в Об'єднаних Націях. Йому запропонували посаду першого президента і організатора університету Нан-янґ, що означає „Університет Південної Азії". Лін Ю-танґ прийняв цю почесну пропозицію і виїхав на початку минулого року до Сінґапуру.

А весною цього року йому довелося відмовитися від свого посту, бо червоні розпочали проти нього страшенну кампанію й загрозили терором проти всіх, хто його піддержує. Справа заломилася, і люди почали відмовлятись від своїх обіцяних пожертв.

У квітні телеграми принесли вістку про резиґнацію проф. Ліна і його повернення до Америки. В журналі „Лайф" (травень 1955 р.) він видрукував статтю про свою працю й умови її в Сінґапурі.

Більшість професорів, запрошених на виклади в цьому університеті, після від'їзду проф. Ліна, також відмовилися від праці. Отже, червоним вдалося завалити ідею створення вільного китайського університету, і сьогодні є тільки два місця, де вільно провадиться наука для китайців: університет в Тайпеї на Формозі та університет у Гонконґу, але в останньому наука провадиться в англійській мові і дипломи апробуються Лондонським університетом. Формоза має також кілька технічних високих шкіл, але до них майже не приймають молоді з-поза цього острова.

Друга подія — це є кампанія, яку веде Пейпінґ проти письменника „лівого ухилу" Гу Фенґа. У докомуністичних часах Гу Фенґ був маловідомим письменником, але він став знаменитим після червоної навали. Сьогодні Пейпінґ обвинувачує його в націоналізмі, праці для Кумінданґу, себто для Формози, і твердить, що він був і є американський аґент. Йому та його товаришам приписується спроба організації літературних критиків, яка має за ціль поширювати „контрреволюційні ідеї".

Хто ж такий Лін Ю-танґ, про якого ми згадали на початку цієї статті? Це — видатний філософ і письменник сучасного Китаю. Він має понад 60 років і вже майже двадцять років є володарем думок і надій китайської молоді. Його добре знають також чужинці, бо 14 його книжок вийшли в англійській мові, головно в Америці, а остання з них вийшла у травні цього року.

Виступаючи 14 липня ц. р. в Брюсселі на Асамблеї Світового Братства, Лін Ю-танґ злегка торкнувся болючих справ у взаємовідносинах Сходу і Заходу. Він критикував обидві сторони. Він сказав, що Орієнт гордий з того, що відстає у матеріяльній культурі від Заходу, бо звертає більше уваги на духове життя, і закликав народи всього світу до співпраці і взаємної поваги та щирости.

Перші ж видані ще до війни книжки Лін Ю-танґа зробили його популярним письменником. Це були: „Моя країна й мій нарід" і „Момент у Пейпінґу". Обидві книжки розповідають про Китай, країну, яку автор так любить, яку він так добре знає й яку так чудово вміє описувати. Першорядний знавець минулого, він все знаходить окремі факти, окремі думки, щоб пригадати читачеві минувшину й порівняти її з сучасністю.

Мені довелося вперше почути про цього письменника ще в Харбіні, але тільки під час війни, в Шанґаї, вдалося мені ближче ознайомитися з його творчістю. Я мав одного знайомого китайця, який закінчив Сант-Джордж університет у Шанґаї і мав нахил до політичних та філософічних проблем. Нам доводилося зустрічатися майже кожного дня, і ми щоразу подовгу розмовляли на різні теми. Від нього дізнався я про колосальний вплив Лін Ю-танґа на молодь. Його згадані вище книжки були заборонені японською цензурою в окупованій частині країни, але китайці чули про нього в радіо і читали його статті в привезеній підпільними шляхами пресі.

В книжці „Мудрість Конфуція" (1938 р.) Лін Ю-танґ дає не тільки біографію цього китайського філософа, що жив 2500 років тому, але й перегляд його вчення. Одною з основних ідей, що яскраво позначається в цьому вченні, є толеранція до думок інших. Повага до культури та звичаїв інших і толеранція — характеристичні риси стародавньої китайської культури. В інтерпретації Лін Ю-танґа Конфуцій оживає. Ця книжка — не мертва картина минувшини, але живий, повний руху й напружености образ боротьби ідей, які Конфуцій проводив через все своє життя.

„Момент в Пейпінґу" повний прекрасних описів цього міста, яскравих нарисів з його бурхливої минувшини. Адже тут зустрілися з китайською масою завойовники з півночі. Сюди вперше прийшли монголи часів Чінґіза. Тут осів володар Нурхачі, щоб з ім'ям манджурської династії правити сотнями мільйонів людей на протязі 300 років. Це тут відбулася зустріч европейців з Орієнтом за часів Марка Польо. В цій книзі, як і в книжці „Очікування нації", автор зближається до поезії Рабіндраната Таґоре, батьківщині якого присвятив він книжку „Мудрість Індії".

Одну книжку присвятив Лін Ю-танґ Америці — „Мудрість Америки".

Лі Ю-танґ працює також над перекладами на англійську мову клясичних творів китайської літератури („Вдова, черниця та куртизанка", 1950) і можна сміливо сказати, що великою мірою прислужився він для широкого ознайомлення чужинців з психологією, життям і історією китайців.

Кілька книжок написав Лін Ю-танґ на теми моралі та родинних справ, як, напр., „Важливість життя", „Між сльозами та сміхом" і „Родина китайського міста".

В книжці, про яку ми згадували на початку, Лін Ю-танґ описує, як після третьої світової війни завалилася совєтська диктаторська система, коли радіовисильня „Голос Америки" оголосила до населення Совєтського Союзу: „Ми дамо кожному дорослому, кожній жінці й дитині, черевики і будемо всіх вас годувати"...

Про сучасну людину Лін говорить: „Модерна людина вимагає, щоб річ була правдива або фальшива. Це вбиває всі міти. Я вибираю ліпше — одруження поезії й релігії, те, що давало грекам можливість усміхатися, коли вони молилися своїм богам. Я гадаю, що занепад релігії почався тоді, коли відійшла від неї поезія. Афродіта не виходить більше з хвиль і Посейдон не править більше морями. Ви бачите, як трудно будити релігійність в цій мертво-науковій сучасності... Паки бавовни і грубі вантажі джуту не можуть викликати поетичних настроїв. Модерна людина мусить розв'язати свою нову проблему, вхопити дух веселого сміху, який правив греками". І далі: „Релігія мусить бути справою серця, почування й духа, а філософія — справою голови... або поза межами царства правди й брехні".

Американська критика прийняла книжку „Дивлячись в будучину" досить прихильно і порівнює її з писаннями Франсіса Бекона.

Що передусім відчувається у всіх писаннях Ліна, — це велика духовість, розуміння життя й сучасности, а також пієтизм до минувшини, любов до свого народу і його звичаїв.

Нові Книжки й Журнали

о. Альберт Марія Амман — ієромонах Марко. Ченці Студитського Устава. Бібліотека Католицької Акції. Ч. 19. Едмонтон, Алберта, 1955, ст. 36.

Світло. Католицький журнал для українського народу. Рік XVIII, ч. 7-8, липень-серпень 1955. Торонто, 1955, ст. 48.

Ten Years of the Ukrainian Quarterly. 1944—1954. Index to Volumes I (1944)—X (1954). Composed by Nicholas D. Chubaty, Editor. Published by the Ukrainian Congress Committee of America. Ню Йорк, 1955, ст. 64.

Українське Громадське Слово. Незалежний орган суверенно-соборницької, трудово-демократичної і республіканської думки. Ню Йорк, липень 1955, ст. 139-162. Рік III, ч. 7 (31).

С. Дяченко. По вопросам организации колхозов в СССР. Институт по изучению истории и культуры СССР. Мюнхен, 1955, ст. 56 (Циклостиль).

М. Ковалевський. Опозиційні рухи в Україні і національна політика СССР (1920-1954). Інститут для вивчення історії та культури СССР. Мюнхен, 1955, ст. 84. (Циклостиль).

Український Місіонар у Бразилії. Рік XX, ч. 6, червень 1955. Прудентопіль, 1955, ст. 16.

Інж. Андрій Качор. Денис Коренець. Начерк його життя та праці на тлі українського фахового шкільництва і сільсько-господарської кооперації в Західній Україні. Видання „Кооперативної Громади". Вінніпеґ, 1955, ст. 72.

Віра й Культура. Місячник української богословської думки й культури. Рік XVIII, ч. 9 (21), липень 1955. Вінніпеґ, 1955, ст. 32.

Голос Спасителя. Релігійний місячник. Рік 27, ч. 7-8, липень-серпень 1955, Йорктон, Саск, 1955, ст. 64.

Вісті Товариства Українських Інженерів в Америці. Рік VI, ч. 3 (42), травень-червень, 1955, Ню Йорк, 1955, стор. 33-48.

Рідна Церква. Орган української православної думки. Рік IV, ч. 17, травень-червень 1955, Мюнхен, 1955, ст. 16.

о. Михайло Ваврик. Віра в Апостольську Церкву. Слово Доброго Пастиря. Видавництво оо. Василіян у ЗДА. Рік VI, ч. 7-8, липень-серпень. Ню Йорк, 1955, ст. 64.

Степан Микитка. Володимир Дорошенко. З нагоди 75-річчя визначного вченого й громадянина. Филаделфія, 1955. Накладом Гуртка Приятелів, ст. 36.

Післанець Правди. Часопис присвячений поширенню християнської правди. Ч. 3-4, березень-квітень 1955. Честер Па., 1955, ст. 20.

Souvenir Program Book. Solemn Dedication of the St. Demetrius Ukrainian Community Center. Carteret, New Jersey, 1955, ст. 56.

Вісті Братства кол. Вояків I УД УНА. Рік VI, ч. 5-6 (55—56). Травень-червень 1955. Мюнхен, 1955, ст. 32.

Вісті. Квартальний бюлетень Центрального Союзу Українського Студентства. Ч. 3. Мюнхен, 1955, ст. 20. (Циклостиль).

Бюлетень Української Вільної Академії Наук у США. Ч. 13. Червень 1955. Ню Йорк, 1955, ст. 16.

Визвольний Шлях. Суспільно-політичний і науково-літературний місячник. Кн. 6 (ч. 9-92). Річник II (VIII). Червень 1955, Лондон, 1955, ст. 120.

The Ukrainian Review. Volume II. No. 2. June 1955. A Quarterly Magazine. Лондон, 1955, ст. 96.

Д-р Богдан Винар. Розвиток української легкої промисловости. „Зарево", — 1955. Денвер, ЗДА, 1955, ст. 30. (Друком „Нового Шляху", Вінніпеґ, Канада).

Розбудова Держави. Академічний журнал. Рік VII. ч. 1 (16), Денвер, ЗДА, 1955, ст. 64. (Друк. „Нового Шляху", Вінніпеґ, Канада).

Бюлетень Наукового Товариства ім. Шевченка. Рік VI. Ч. 1 (16), червень 1955, Сарсель, 1955, ст. 20. (Циклостиль).

Зелені Свята — це Свято Могил та Інвалідів. Видавництво Т-ва „Броди-Лев", Ню Йорк—Торонто, червень, 1955, ст. 16.

Католицька Акція. Рік VI, ч. 7 (62). Липень, 1955, Едмонтон, Алберта, 1955, ст. 8.

Pace. June, 1955. Vol. II., No. 3. Торонто, 1955, ст. 32.

Предварительный Каталог литературы по военным вопросам. Институт по изучению истории и культуры СССР. Сообщения Библиотеки Института. Ч. VI. Мюнхен, 1955, ст. 54. (Циклостиль).

Kultura. Szkice. Opowiadania. Sprawozdania. Instytut Literacki. Париж, липень-серпень 1955, ст. 240.

Д-р Ростислав Єндик. Дмитро Донцов ідеолог українського націоналізму. Українське Видавництво. Мюнхен, 1955, ст. 176.

Г. Калиновський. Состояние молочной промышленности СССР в предвоенный й послевоенный период. Институт по изучению истории и культуры СССР. Мюнхен, 1955, ст. 112. (Циклостиль).

Г. Мальо. Без родини. Накладом Української Видавничої Спілки „Тризуб", Вінніпеґ, Манітоба, 1955, ст. 96.

З ВИСТАВКИ МИСТЕЦЬКОЇ СТУДІЇ У ФИЛАДЕЛФІЇ

Голова дівчини
Гіпс Ніни Климовської
(Кляса проф. Б. Мухина)

ЧАРЛІ — СПІВУЧИЙ ЖАЙВОРОНОК

Філ Шекелтон, оттавський публіцист і колекціонер, розповів ось таку історію про Чарлі, теж — іміґранта до Канади. Чарлі був англійським жайворонком. Він припав у дарунку одному англійцеві, який вибрався до Канади 1834 р. в пошукуванні за кращою долею. Чоловік, який дарував йому того жайворонка, малощо не спізнився до корабля зі своїм дарунком; до речі, він мусів найняти човен, щоб дігнати корабель аж у Ґрейвсенд — недалеко гирла Темзи. Але, перепливши океан, корабель розбився на водах ріки Сен Лоренс недалеко міста Квебеку. Чарлі і його новий власник пережили цю катастрофу.

Власник жайворонка Чарлі відкрив у Торонті при вул. Кінґ шевську майстерню і в погідні дні виставляв клітку з жайворонком з-зовні свого приміщення. Своїм співом Чарлі накликав на багатьох англійських іміґрантів важку тугу за своєю рідною Англією.

Сер Френсіс Бонд, тодішній губернатор Горішньої Канади, принагідно почув його спів і так вподобав собі, що хотів відкупити жайворонка, але чоботар відмовився від продажі; він відкинув теж інші вартісні пропозиції, навіть у сумі 100, а то й більше долярів.

Та прийшов час, що чоботар помер. Тоді жайворонка взяли до палати губернатора, але пташок не хотів там співати. Коли ж після кількох місяців виявилося, що жайворонок почувається нещасливий у новому оточенні, сер Френсіс віддав його чоловікові „приблизно в такій самій життєвій позиції", що її знайшов колись померлий власник жайворонка — чоботар. І тоді Чарлі почав знову співати.

По дев'яти роках безплатного співання жайворонок Чарлі загинув. Його тлінні останки переслав сер Френсіс назад до Англії: спеціяліст від набивання чучел наповнив його і вставив у спеціяльній клітці. На ній сер Френсіс велів покласти такий напис: „Цей жайворонок, привезений до Канади бідним іміґрантом, пережив корабельну катастрофу на ріці Сен Лоренс, а після дев'яти літ співання у Торонті згинув там 14 березня 1843 р. на превеликий жаль усіх".

ЛИЦАРСЬКІСТЬ У ВІЙНІ

Модерне ведення війни не відзначається лицарськістю давніх воєн. Коли ЗДА видали війну Канаді 1812 р., група американських старшин з Форт Наєґра була саме на спільнім обіді з британськими старшинами у Форт Джордж; оба ті форти стоять напроти себе по обох сторонах ріки Наєґра.

Одержавши повідомлення про виповідження війни, британські офіцери все таки настоювали, щоб гості закінчили в мирі обід. Опісля відпровадили американців до їхніх човнів, попрощалися з ними дружнім стисненням рук і так довго не розпочинали обстрілу Форту Наєґра, доки не впевнилися, що вони вже переправилися безпечно через ріку.

В ході воєнних дій американська артилерія добилася значних успіхів в обстрілі Форту Джордж і розпорошила цілковити його бастіони. У 1813 р. американці здобули той форт, але згодом британці відзискали його в протинаступі.

Після заключення миру Форт Джордж залишено в руїнах аж до 1937 р., коли то Комісія Ніяґарських Парків вирішила відновити його. Тепер Форт Джордж, збудований ще у 1796 р. Джаном Ґрейвесом Сімку, лейтенант-губернатором Горішньої Канади, має майже свій первісний вигляд і часто є місцем практичного навчання історії шкільних дітей.

(„Канадійська Сцена").

полагодження, тож находився я доволі, а на добавок мав ще неприємність з поліцією, яка арештувала мене, як підозрілого, думаючи, що я у течці маю нелеґальну літературу. Щоправда, на поліції був я тільки декілька хвилин, бо командант вияснив тому, хто мене заарештував, що я є представником українського театру, який за декілька днів починає свої виступи в Ходорові.

З Ходорова театр подався до Рави-Руської. Тут ми мали незвичайно добре „поводження", бо раз на зміну першою виставою пустили жидівську п'єсу Анського „День і ніч". З кращих сил були тоді в театрі: Степова, Істоміна, Кемпова, Степовий,Колис, Тимчук, Опар і тоді ще дуже молоденький, дев'ятнадцятилітній співак-соліст Радванський. В репертуарі, крім побутово-народних п'єс, ще були такі п'єси: „Поїзд Мариво", „День і ніч", „Легкодушна сестра", „Двадцять днів тюрми", „Шумі Маріца" і „Крізь рожеві окуляри".

Коли мова про репертуар, то пригадую собі, як я, хочне-хоч, мусів також часто грати т. зв. хвости, тобто малі ролі чи епізоди, а в гуртах виступати — то вже обов'язково. Тому, що часто так бувало, що треба було мною „залатати діру", виходив я на сцену зовсім не приготований.

Вже у Раві-Руській „нарядили" мене малою ролею у „Поїзді Мариво". В одному моменті я, як помічник детектива, мав вичислити своєму шефові всі перепачковувані речі. Я вичислив щось зо три, але далі не йшло. Тоді Кемпе пробував декілька разів мені „підшіпнути" із-за куліс, а коли я „не ловив" як слід, він „у нервах" мені підкинув: паску, сир, масло і ковбаску.

У Немирові заставили мене грати ролю машкари-дівки Вівді у „Хмарі". У цьому містечку водилося так, що податок від імпрез виплачувалося протягом вистави на руки маґістратського поліціянта. Це була так звана дерев'яна поліція, бо носила старомодні шаблюки з дерев'яними піхвами. Розчислення я відложив на час останньої перерви. По першій дії, не подумавши як слід, забрав я касу зі собою і подався до ґардероби, щоб якнайшвидше „переробитися" на Вівдю і виступити на час на сцену. Вусатий поліціянт з важливою міною, побачивши, що каси вже нема, скочив на сцену, вхопив за шнур від куртини і не дозволив її піднести, доки не буде полагоджена справа з податком. Коли він не послухав перевазій Олеся Степового, треба було якось поліціянта усунути від куртини.. Очевидно, я, як адміністратор, це мусів зробити сам. За хвилину поліціянт вже був за дверима від сцени, а куртина пішла догори.

У перерві я встиг полагодити з податками, а поліціянт встиг до цього часу успокоїти свої нерви, і був до мене дуже чемний, сказав мені лише, що недобрих жінок — „то сам Пан-Біг позначив". Я вдав, що нічого не розумію, а він ще додав на кінець: „Пане, звідки ви витраскали таку шкарадну і таку, як дідько, недобру бабу, бо як би мені сі таке притрафило з мужчиною, — то було б енакше — я вам ґарантую". Мені, як адміністраторові, нічого іншого не випадало зробити, як перепросити за той інцидент з недоброю бабою, і запевнити його, що більше це вже не повториться.

У Миколаєві н/Дн. я вже грав дещо більшу ролю, Андрія у „Двадцять днів тюрми". Тому, що цю ролю грав перед тим Радванський, який до театру вступив два роки скоріше від мене, Степовий доручив йому цю ролю зі мною переробити. Як сьогодні пригадую собі мого колеґу в ролі режисера. Степовий непомітно підглядав це і мав у цьому трохи розваги. Ця режисерська робота-муштра відбувалася в саді за залею Народного Дому. Ефект був такий, що я вечором на сцені говорив якимсь дискантом, нібито наслідуючи молоденького студентика.

Поблизу Радехова одної неділі ми грали аж дві пополуднівки. Перед полуднем щойно повідомлено мене, що я маю в одній пополуднівці грати ролю Леська в „Запорозькому скарбі" у Виткові Новім. Сяк-так ролю я вивчив з примірника (для докладнішого ознайомлення з акцією). Гірша справа була зі співами. Кемпе вирішив чомусь співати за мене за кулісами. Я мав бути уставлений більш як у тричверти до публіки, відчиняти уста і робити відповідні жести. Перед самим виступом вирішили поробити вичеркнення з і так невеликого тексту. У висліді цього я не знав, коли входити на сцену, і коли виходити зі сцени. Коли я звернувся по цій справі до Кемпе, до якого мав найбільше довір'я, він мені порадив, щоб я держався якнайближче куліс. Я так і робив, тоді Кемпе звичайно хапав мене ззаду за шаравари і потягав одним рухом до себе, і так я завжди сходив на час зі сцени. Перед входом він держав мене поліційним способом за шаравари і я не виходив, а просто вилітав блискавичним поштовхом мого повного посвяти для мене колеґи.

Декілька „пригод" мав я також в театрі Я. Стадника.

Одного разу ми були у Підбужі, б. Самбора. Тому, що там було добре „поводження", Ярема Стадник оголосив „Чортицю" Шенгера. Ролю мужа мав грати Долько Шіфман-Морський (зукраїнізований жид з Перемишля з нежидівським обличчям, який володів прекрасною українською мовою, дуже талановитий актор-співак, в часі німецької окупації замордований німцями в Бережанах), але тому, що він ще не мав зовсім добре опанованої ролі, відмовився від неї і сказав, що він буде грати в „Наталці" в поблизькому селі, де ми мали грати цього самого вечора, але в „Чортиці" рішуче ні.

Ярема Стадник підійшов до мене з примірником „Чортиці" і сказав, що я буду грати за Шіфмана. Я побачив, що він не жартує, взяв примірник на кожний випадок і цілий день „зубрив" ролю.

О год. 5-ій мала бути докладна проба. „Чортиця" — це п'єса на 5 дій, в якій виступає тільки три особи, тож можна собі уявити, скільки припадає тексту на кожну ролю. Ярема трохи любив випити і цим разом був трохи „перевтомлений", так що замість о 5-ій прийшов о год. 7-ій. Щоб переробити як слід пробу, на це вже не було часу, тому він вирішив пройти тільки всі сцени, в яких виступали всі три особи, тобто він сам, його дружина і я, бо тоді ніхто не міг нам підсуфлювати. З нами у Підбужі залишилось тільки два музиканти, скрипка і фортепіяно, решта поїхали з „Наталкою". Музиканти за дорученням Яреми мали робити музичну ілюстрацію в часі акції, правдоподібно тому, щоб в цей спосіб затушувати моє „плавання". Декілька початкових фраз з Ліною Стадниковою, пішло не зле, але коли почав я „плавати", Стадник не тільки що не підсуфлював мені з-за куліс, але почав щиро і доволі голосно сміятися. Це, очевидно, мене дуже схвилювало, і після першої вже дії я йому заявив, що в таких умовах не буду грати. За кожною дією просив мене далі грати, а сам і далі не переставав сміятися за кулісами.

Коли ми якось „змучили" цю „Чортицю", до ґардероби прийшов касир місцевого тартаку в товаристві ще двох якихось мужчин, і просто до мене зі словами: „Мушу вам щось сказати"; я подумав, що почую пару „теплих" слів за це „партацтво", а він навпаки, почав мене дуже хвалити і порівнював мене з якимсь великим актором з Бурґтеатру, де він цю п'єсу бачив уперше.

В Сухоставі б. Копичинець грали ми „Цілунок перед дзеркалом". У певному моменті сторожиха залі, побачивши, що на сцені гасне лямпа, рукою зіпхнула з крісла одного з оркестри, встала на крісло, поправила лямпу, та спокійно цим самим способом зійшла зі сцени.

В Дашаві грали ми „Наталку". Ярема грав Петра. При кінці пісні „Сонце низенько", вирішив взяти терцію нижче, бо відчував, що не витягне, раптом хтось на залі взяв за нього „гору". Виявилось, що його виручив місцевий дяк. Коли Ярема в часі цього зніяковів, посипались такі „брава", як ніколи перед тим.

В Іванкові над Збручем грали ми пополуднівку „Жайворонок" Леґара. Саме, коли я був з арт. Орлян на сцені, впав на сцену один з фірманів і, коли зорієнтувався, що він на сцені, дістав трему, не знав, що йому робити і замість „пане адміністратор", сказав до мене: „Пане екзекутор, маю вам щось вказати", — чим добив мене остаточно.

Василь Лев

ЕТНОГРАФІЧНІ, ФОЛКЛЬОРНІ ТА АНТРОПОЛОГІЧНІ ПРАЦІ НТШ

Студії над українською етнографією та етнологією проводило НТШ під керівництвом Філологічної Секції в Етнографічній та Етнологічній Комісії, публікуючи праці в „Записках" НТШ, „Етнографічному Збірнику" (40 томів) та „Матеріялах до української етнології" (22 томи). Праця полягала в першу міру на збиранні величезного матеріялу, витвору народної творчости в області матеріяльної й духової культури українськго народу.

Вивчення фолкльорних матеріялів поділяється на різні групи етнографічних студій, а саме: матеріяльну культуру, звичаї, обичаї, вірування, народну поезію — обрядову, світську, історичну (думи) й сучасну. Сюди належить теж форма народної поезії; а далі проза, казки, оповідання, леґенди, перекази, приказки.

В ділянці збирання й опрацювання фолкльорних матеріялів поклали великі заслуги Володимир Гнатюк, Іван Франко, Хведір Вовк, Михайло Драгоманів, Йосиф Роздольський, Філярет і Іван Колесси, Зенон Кузеля, о. Михайло Зубрицький, Станислав Людкевич т. і. Найбільше праці поклав В. Гнатюк, що своїми працями заповнив майже половину „Етнографічного Збірника" та Іван Франко, що крім редаґування власних матеріялів дбав про редакційний бік кожного тому видань НТЩ.

В ділянці матеріяльної культури замітні описи хати й оселі (І. Франко, В. Шехевич „Гуцульщина"), домашнього господарського знаряддя, одежі (М. Зубрицький, В. Шухевич), народної поживи та способу її готовлення (В. Гнатюк, Кононенко, Б. Заклинський, Яворський, Онищук, Голубович, Чичула), довідки про народну медицину (В. Доманицький), праці про виріб олії, гончарство, кушнірство, римарство, гребінництво, вироби з дерева, ткацтво, сорочки, виробляння хрестів (Г. Колцуняк, В. Шухевич), різьбарство, золотарство, писанки, при чому з останніми в'яжеться народнє мистецтво з ділянки орнаментики.

З ділянки народних парубоцьких і дівочих звичаїв опрацьовано вулиці й вечорниці, парубоцькі громади, сільські забави, родини і христини ,весілля (Тарасевський, Ганюченко, Гриша, Бруховець т. і.) — у східній Україні: Гнатюк, В. Левицький, Кузеля, Кміт — (в західній Україні).

Далі маємо цінні матеріяли в науковій обрібці про похоронні звичаї, поєнжіння й забави при покійнику та голосіння (В. Гнатюк, З. Кузеля, І. Свєнціцький). Близько тієї тематики є праці про дитину в народних віруваннях (З. Кузеля).

Дальшою ділянкою етнографічних студій є праці про народний календар (Дикарев, М. Зубрицький, В. Доманицький), про демонологію, відьми й інші вірування (В. Гнатюк, В. Шухевич, Я. Пастернак), про звичаї петрикування пастухів (Є. Ю. Пеленський, М. Драґан, А. Свєнціцька, С. Охримович т. і), про „Кози" та інші різдвяні звичаї, великодні звичаї та забави й і.

З ділянки народної поезії є багаті опрацювання обрядової поезії, колядок і щедрівок, як теж гаївок (Гнатюк, Ф. Колесса, В. Шухевич), з світської коломийки (В. Гнатюк — 3 томи), народні думи (Ф. Колесса, С. Людкевич), народні пісні історичні й побутові (Пасайкевич, Сенчик, І. Колесса, Й. Роздольський), лірницькі пісні (В. Гнатюк), при чому Ф. Колесса, С. Людкевич і Й. Роздольський опрацювали теж мелодії народних пісень.

В ділянці прози Іван Франко зібрав і видав 5 томів галицьких приповідок, записаних у Нагуєвичах та околиці, В. Охримович зібрав і видав правничі приповідки та додав до них юридичні пояснення. Далі замітні збірки народних леґенд (В. Гнатюк — 2 томи), народних новель (Й. Роздольський), оповідань і вигадок (Шимченко, Чинхало), оповідань про опришків (В. Гнатюк), народних казок (Й. Роздольський, І. Франко, Дикарев — 3 томи), байок (В. Гнатюк — 2 томи).

Окремо треба згадати про монографічні опрацювання Гуцульщини В. Шухевичем (матеріяльна й духова культура, побут, звичаї й обичаї, фолкльорний матеріял — 5 томів з численними кольоровими ілюстраціями та світлинами), та етнографічні матеріяли з Угорської Руси (Закарпаття), зібрані й видані В. Гнатюком у 6 томах, де він змалював усі ділянки матеріяльної культури зі східніх і західніх комітатів.

До певного ступеня монографічним є опрацювання весілля, петрикування, похоронів, а також З. Кузелі про угорського короля Матвія Корвіна в слов'янській усній словесності.

Крім зібраних студій і матеріялів З. Кузеля зібрав бібліографію різних ділянок науки, між якими займає поважне місце огляд етнографічних та антропологічних праць в західно-европейській науковій літературі і в часописах.

В серійному виданні „Матеріяли до української етнології", в „Збірнику Фізіографічної Комісії, опубліковано праці близькі тематикою і проблематикою до питань етнології. Це антропологія. В тій ділянці НТШ має відносно небагато досягнень. Антропологією займалися Хведір Вовк, Іван Раковськтий, Ростислав Єндик та Ярослав Пастернак. Перший поклав основи під антропологічні досліди. Крім праць над антропометричними дослідами в Україні під Росією, він на початку нашого сторіччя зайнявся тією ж працею серед населення Галичини, Буковини й Угорщини та опублікував їх. Немов його учень і співробітник Іван Раковський розгортав працю в тій ділянці й дав монографічну студію про кості черемісів, московської етнічної вітки, що жила в Костромській губернії. В зв'язку з тією працею він дав студію про расовість слов'ян, в якій виказує антропологічні схожості й різновидності слов'янських народів. На основі своїх довголітніх дослідів він дав теж оцінку праць Хв. Вовка, вказав на завдання української антропології та на методи антропологічних дослідів.

Серед молодших антропологів Р. Єндик займався антропометричними дослідами людського черепа Залізної та інших епох, а також робив антропологічні досліди над львівськими дітьми. Такиж дослідами над населенням південної Жовківщини займався відомий археолог Я. Пастернак.

Як в етнографічних і фолкльорних так і антропологічних працях учених, об'єднаних у НТШ, видно передусім точне й основне збирання й опрацьовання матеріялів. Головно в ділянці етнографії та фолкльору йшло про збирання багатого матеріялу, витвору народної творчости. Багатство й різноманітність усної словесности українського народу перевищає творчість інших слов'янських народів та виказує глибину й давнину культури нашого народу .

На сьогодні праця Філологічної Секції в тій ділянці майже неможлива в умовинах еміґраційного життя НТШ. Знову ж етнографічні досліди на рідних землях зумовлені вишукуванням штучно придуманих народних матеріялів про совєтське життя в уркаїнському селі. Тому „Етнографічний Збірник", „Матеріяли до української етнології" та інші праці й публікації по питанню фолкльору й антропології — це на сьогодні найкраще джерело для пізнання українського фолкльору.

ПРО СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ В ПАРАҐВАЮ

Життя українських переселенців у Параґваю дуже піддається кліматичним особливостям четвертини року впливає на поцього краю. Гаряче підсоння три вільність темпа руху людини та на скору втому. Тому тут все, що можна б зробити за деньдва, протягається тижнями, а що можна б полагодити за місяць — докінчується роками. Відкладання всього на „маняна", то є на завтра, стало приговіркою і терпеливим до анекдотичности звичаєм при стиках з параґвайськими урядами та поклало своє тавро і на культурно-громадське життя українців. Розвивається воно дуже помалу, так би мовити, без жадного темпа.

Теж палке сонце та несподівані різкі зміни теплоти, що спадає або зростає протягом пів — чи лише одної години на кільканадцять або й більше ступнів, викликають подразнення нервової системи, тим більше у незакліматизованих переселенців. Тому виникають нервові, а часом і психічні забурення в формі сварок та „гарячих" відносин з простих, пустих причин між окремими особами, в родинних відносинах, між добрими сусідами, в організаційному громадському житті. Часті революції в державно-політичному житті Параґваю є прообразом несталости й нестабільности життя нашої української громади та сварок на її зборах.

∴

Може тому найстарша в Параґваю українська організація „Просвіта", яка існує від 1937 року, хоч і має десять філій і чотири збудованих власних домівки та три домівки, що будуються ось вже по кілька років, при неминучих внутрішніх сварках, об'єднала і числить в своїх рядах лише триста душ. І це в той час, коли „етнографічних українців в Параґваю мешкає кілька тисяч.

Поза великою заслугою цього т-ва, що утримало при національній свідомості своїх членів, зміст і обсяг його праці пересічно тримається отої, так званої, „просвітянщини" ще доброї старої пам'яті минулих, давніх років. Аматорські, переважно веселі комедії із сполученими з ними потім товариськими танцювальними забавами при буфеті з традиційною тут „канею" — горілкою, переважають над всіма іншими імпрезами та завданнями... Люди до краю зморені, дослівно безконечною працею на „чаркі" — плянтації, хотять в „Просвіті" мати легкий відпочинок, шукають розваги.

Розширення програми чинности та пов'язання діяльности „Просвіти" з потребами сучасного часу і з черговими завданнями української еміґрації знаходими сприйняття серед малого числа членів і то в кількох лише філіях. На загал же, більшість давніх провідних на місцях осіб поставились опозиційно до „нових подувів" як в ділянці упорядкування організаційної дисципліни так і в ідейних напрямах.

На тім тлі і Спілка Української Молоді, організована тут під протекторатом „Просвіти"; що почала була грати ролю мотора а то й промотора при оживленні культурно-громадського життя в Параґваю, набрала за шість років свого існування ледве сто душ членів при шести осередках, отже, навіть не при кожній філії. А далі, не зважаючи на свою корисну чинність, її існування і вона сама викликала фермент в кількох місцях з боку провідних осіб чи груп, а в ліпшому випадку, байдуже відношення. Вони хотіли краще бачити у себе пасивні, без жадної інтенції до самодіяльности і самоуправи „секції молоді", без жадного навіть власного діловодства і без провідної мети активно готовитись заступати старе покоління, яке хотіло б „мати спокій" від всього того, що спонукало до активности і руху вперед.

Протектором поступу організації та поглиблення завдань культурно-національного життя українців в Параґваю за останні роки був центральний виділ „Просвіти". Тому вістря опозиції і прихильників того, щоб все лишалось так „як бувало", направилось проти персонального складу та центральної управи. До боротьби „за владу" примішались впливи зовнішніх елементів. Запалали внутрішні сварки, які докотились до річних загальних зборів 15 березня ц. р., на яких опозиція досягнула успіху і вибрала нову „свою" управу.

Почалася нова фаза громадського життя. Тим більше, що „переможені", запротестувавши в лагідний спосіб на добачувані ними непорядки і неправильності на загальних зборах перед українською суспільною опінією, зайняли вичікуюче становище.

∴

Згадуючи про комуністів в Параґваю, то треба сказати прикру правду, що серед українських поселенців ця пошесть досить розвинулась. Жертвою цієї ворожої пропаґанди стала переважаюча більшість тих національне менше свідомих мас, що називають себе „русскими", хоч ні по походженню, ні по мові не є ними, а є оті незнаючі свого правдивого імени, українці. Оформлення їхньої комуністичної приналежности сталося під час і зразу ще після другої світової війни. Тоді місцеві уряди дивилися крізь пальці на всякі рейди офіційних е неофіційних агентів СССР, американських тоді союзників по зброї. Те оформлення робилося в той спосіб, що заґітовані здавали свої старі пашпорти російські, польські, чеські совєтським аґентам і одержували замісць них пошпорти СССР. Особливо заблудили в тій справі українці зокрема православні по походженню з підпольської Волині.

До поширення ж і поглиблення рівнобіжно їхньої „русскости" дуже прислужились своїми проповідями і поступованням московські православні священики різних юрисдикцій та ще недавно перебувавший тут їхній єпископ. В Параґваю навіть є кілька православних церков, збудованих коштами і трудами наших же українців на колоніях і в них правлять священики москалі або москвофіли-малороси. В той же час українського автокефально - православного руху, як стало і систематично організованого, в місцях поселення наших людей, досі не було. Бо спорадичні приїзди наших священиків з Арґентини та короткі побути наших місіонарів хоч і високоідейних і жертвенних працівників, по наслідках не можна зрівняти з сталою роботою мережі священиків московського православія.

З початком урядової наґінки на комуністів, і то головно на комуністів серед переселенців, вони почали масово втікати до Арґентини. Цей потік червоних комуністів на „чорно" до сусідньої країни, де є їхній консул, набрав останніми часами таких широких розмірів, що дає себе знати навіть в господарському агрикультурному житті пустіюших колоній.

∴

При такій дійсності треба вважати дуже вітаним і дорогоцінним для українського духовно-релігійного і національного життя заснування в районі поселення мас православних українців в м. Енкарнасіоні Братства Св. Юрія Переможця УАПЦ та приїзд туди недавно на сталий побут представника УАПЦ ієромонаха о. Мих. Горленка.

Братство УАПЦ на чолі з заслуженим громадським діячем, недавно уступившим бувшим головою централі „Просвіти" Ів. Литвиновичем, складається переважно з елементу по походженню також з Волині, та енергійний о. Мих. Горленко, бувший вояка, що замінив шаблюку на хреста, є тою новою організованого силою, яка послужить і тим землякам, що заблудили і може вплине, щоб вони повернулись до Бога і до свого українського „я".

Багато тяжкої праці чекає і стоїть перед поставшою УАПЦ в Параґваю. І о. Михайло береться до неї з великою посвятою і завзятістю, хоч його вік і фізичні сили і навіть комунікаційні труднощі серед праліснних обставин є тому на перешкоді. Він систематично об'їздить шість своїх парафій: в кол. Альборада, вул. Симона Петлюри, кол. Ітангва, вул. Богдана Хмельницького, кол. Капітан Міранда, вул. Тараса Шевченка, кол. Сандова, вул. полк. Івана Богуна, кол. Уру Сапукайат в м. Енкарнасіоні — місці його осідку. Крім того, під його духовною опікою є громадка українців в столиці держави — в м. Асунсіоні, що лежить далеко і одірвано від районів масового розселення наших колоністів. Але о. Мих. вже встиг побувати і там, де відправив перші тут українські Богослуження та успішно розпочав, при активній допомозі голови Українського Осередка Ом. Іл. Падучака, необхідні заходи для легального оформлення існування УАПЦ в цій латинській країні. При своїх періодичних побутах в колоніях цей священик-місіонар організує також курси навчання Закону Божого для нашої молоді, дітей, що підростають часто без належної релігійної вихови, та своїм метким словом проповідує Божу науку та правду про Україну.

∴

Нарешті, ще варто згадати, що українське життя в Параґваю, яке ми охарактеризували, пливе тут зовсім „без темпа". Це відноситься в першу чергу до Українського Осередку в Асунсіоні. Ця установа, що має завдання бути центральним репрезентантом українців в Параґваю та, як організований член ПАУКонференції, має бути зв'язковим чинником з ширшим „поцейбічним" українським світом, чи не є найкращою ілюстрацією того твердження! Потреба в цій установі дуже велика. Бо завідсталість відносин в українському громадському житті на колоніях вимагає оживляючих побудників і ініціятиви та помочі в справах зносин з урядами з столиці, де скупчене все адміністративне, духовно-культурне і політичне життя, де зосередилось 90% всієї інтеліґенції, параґвайської і української. Параґвайські чинники майже нічого не знають або не усвідомлюють, що то є українці та в чому значення нашої національно-визвольної проблеми,.. Все покривається і репрезентується переважно словом і поняттям „русо"! І ось, така установа, заснована ще в 1949 році, за шість років свого існування ще не встигла розвинути належно своєї чинности, ще не знайшла відповідного узнання і серед самих українців. Вона мимоволі була така скромна в своїх проявах, що про неї в наших колоніях майже забули. Самий же її персональний склад виїхав за кордон, крім голови та двох членів. Тому приходилось дослівно самому голові (він же сеньйор українських поселенців в Параґваю) Ом. Іл. Падучакові вести всі справи і нести всю відповідальність за долю установи.

Тільки 12 червня цього року розпочалась реорганізація і відновлення чинности Українського Осередку в живішому темпі і з конкретними завданнями. В першу чергу це є боротьба проти комунізму і плекання серед українських поселенців християнської моралі та української державно-національної ідеї. Потім — дуже потрібне поширення інформативно-освідомлюючого параґвайсько-українського зближення, та координування праці і співпраці між українськими организаціями в Параґваю. В тих намірах а також для полагодження поточних потреб українського організованого життя, з рамени Українського Осередку вже відбуто кілька інтервенцій та авдієнцій у вищих урядових чинників краю, зокрема в міністерстві рільництва і аґрікультури, в міністерстві освіти й культів, міністерстві внутрішніх справ та в генеральному штабі.

∴

У вступі до свого репортажу ми покликались на параґвайське підсоння, яке не сприяє темпові та приводить до забурень в суспільному житті, що так стримують конструктивний поступ і розгортання організаційної чинности. Розуміється, це є лише частина об'єктивного виправдання того, як йде те життя, з якого ми навели на цей раз лише кілька галузей.

У великій мірі до завеликої скромности українських досягнень в цій країні спричиняються й суб'єктивні причини. В першій мірі, це загальний склад тутешньої нашої іміґрації, ще дуже молодої, бо предметом заінтересовання для поселення в Параґваю наших еміґрантів ця країна стала лише 15-20 років тому назад. Перед тим це були лише окремі особи, яких доля загнала в цю мало ще спопуляризовану країну в багатьох відношеннях — країну тільки майбутнього.

Головна маса наших переселенців складається з заробітчан, переважно з найбідніших і найслабших у всіх відношеннях верств суспільства з Волині, Галичини і у невеликому числі з Закарпаття. В Рідним Краї були вони безземельні або малоземельні. Дома вони не мали обставин і часу набрати більшої освіти чи придбати ширшого світогляду. В Параґвай їхали тому, що нікуди більше не могли їхати, або нікуди їх більше не брали. А тут їх зустріла і все життя забирає тяжка, дослівно безперервна праця: спершу — рубання лісу і його спалення, а потім боротьба з природою і кліматичними н е є с подіванками та з шкідниками різного роду рослинного і звіриного на „чакрах" — плянтаціях бавовни, маїсу, рижу, жерби, тунку. І треба тільки дивуватися, як і в цих обставинах наші прості люди утрималися, хоч і з скромними аспіраціями, при своєму „я" і спромоглися на мережу своїх організацій.

Нашу інтеліґенцію тут можна порахувати на пальцях одної руки. Прибула вона переважно в останні роки і не вся пішла радо на службу громадській українській справі. Одні, не маючи применения свого фаху, з трудом добувають хліб насущий у незвиклих для них професіях, інші всю увагу звертають на загосподарення і самозабезпечення і взагалі недовірливо і скептично дивляться на обставини для громадської і культурно-освітньої праці, чи доцільно, мовляв, за те братися, віддавати на те час і свої сили й знання, коли з того „нічого не вийде"!...

Оце в кількох словах аналіза тих суб'єктивних обставин українського життя в Параґваю, при яких відданим ідейно працівникам на громадській ниві, отим „непрактичним ідеалістам" одиницям, жити й служити Україні дуже тяжко та терпко, а за те ворогам української державної ідеї та їхнім свідомим і несвідомим поплентачам — розвивати свої впливи — дається просто, легко і успішно і роблять вони те, як кажуть вони тут, аж „радо"!

Ант. Купцинський

Асунсіон, липень 1955 р.

РОЗМОВИ ГІТЛЕРА ПРО УКРАЇНУ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

22 серпня 1942 р. ввечері: „Сталін — це геній! Він знайшов спосіб використовувати людську працю в подивугідний спосіб. Стахановська система робить цю працю не тільки видатнішою від праці німецького робітника, але й тривалішою".

Секретар Гітлера — Мартін Борман заявив: „Діти на Україні у більшості східньо-балтійського типу: синьоокі і біляві. Вони круглолиці і виглядають гарно. Наші ж діти незґрабні, виглядають як молоді лошаки і мають занадто довгі й тонкі ноги. Ніхто не приглядається дітям на Україні, як їх спершу круглі лиця стають пізніше грубими і плоскими. На Україні видно мало чоловіків, а багато дітей. Це багатство дітей може одного дня завдати нам чимало праці. Бо це — раса, яка була виховувана твердіше, як німецький народ. Тут ніде не видно людей з окулярами на носі, більшість населення має цілком здорові зуби, всі добре відживлені і від молодости до старости мов здорове зерно. Важкі обставини, в яких цей народ жив на протязі століть, перевели серед нього природний процес надзвичайно строгої селекції. Коли німець вип'є склянку нечистої води, то захворіє. Ці люди, — говорив Мартін Борман, — живуть у смітті й бруді і п'ють неймовірну воду з криниць та річок, але залишаються здорові. Ми, німці мусимо щоденно увечері заживати „атебріну", щоб не дістати малярії, а їх тих росіян чи т. зв. українців, не чіпається ні малярія, ні плямистий тиф. Коли цей народ під німецькою адміністрацією розмножиться, тоді його натиск на нас стане небезпечним. Ми повинні звернути увагу на те, щоб українці дуже не розмножувалися, коли хочемо їхню країну заселити німцями".

На це Борманові відповів Гітлер: „У східних областях треба пропаґувати засоби проти вагітности. Ми мусимо дбати про те, щоб підбиті народи не побільшувались. Для не-німецького населення треба заборонити всяке щеплення і опіку над його здоров'ям. Не-німецькому населенню повинна бути недоступною висока освіта, бо інакше воно з часом поставить нам спротив. Йому треба дати школи, за які воно мусітиме платити. Там будуть його навчати тільки про Берлін і великий німецький Райх ,а також дещо німецької мови й писання. Науки рахунків не потрібно. Німцям забороняю мешкати в українських містах, бо інакше вони почнуть наводити там порядок і чистоту. Російські чи українські міста не повинні бути впорядковані чи прикрашувані, а нові німецькі будинки не повинні бути подібні до російських чи українських. Для їх будови не треба вживати ні соломи, ні глини. Обласний комісар мусить співпрацювати з репрезентацією населення, але це не значить, що повинно постати одностайне українське управління до ґенерального чи державного комісара включно. Простори України повинні бути залісені. Населення на Україні большевики зорганізували в колгоспи, і цю систему треба задержати. Зі жнив на Україні повинні харчуватися поодинокі бойові німецькі одиниці, решту треба відтранспортувати у Райх. Поки, однак не наладнано транспорт, кожному німецькому воякові, що їде у відпустку, дозволити взяти з собою стільки, скільки зможе забрати".

Ось такі погляди висловлював Гітлер у своїй головній кватирі. Його плян систематичного нищення українського народу, створення з українських земель німецьких колоній і спосіб реалізації цього пляну розкриває його як безоглядного злочинця, що не вагався перед найбрутальнішими і найбільш цинічними методами в осягненні своїх цілей.

Був, одначе, момент, коли цей великий майстер винищування людей і поділу їх на юбер- та унтерменшів захитався в своїх поглядах. Це було 2 червня 1942 р., коли він розповідав про свої відвідини Полтави. У цьому місті — казав Гітлер — бачив він багато синьооких жінок з білявим волоссям. Роздумуючи над світлинами жінок з Норвегії та Голляндії, що їх залучено до прохань вояків про дозвіл одруження, Гітлер казав, що він був захитаний у своїх расових переконаннях. „Вважаю, що треба змінити напрямок з півночі на південь. Вигляд українок, жінок - унтерменшів, зацікавив фюрера так, що він рішив звернути на них увагу „юберменшів".

Короткі Вістки

● **Бувший державний секретар Дін Ачісон** виїхав із дружиною на шеститижневі вакації до Европи, де він хоче відвідати своїх приятелів в Голляндії, Франції та Англії. Перед виїздом він сказав, що у виборах 1956 року підтримуватиме Стівенсона, а якби Стівенсон не хотів кандидувати, то Гаррімана.

● **Звільнений з комуністичного китайського полону** американський летун Деніел С. Шмідт порушує в суді справу розводу з своєю жінкою, яка вийшла була заміж, діставши вістку, що він помер. Жінка Шмідта народила сина, який тепер має 30 місяців.

● **До Тегерану,** столиці Ірану, прибув з відвідинами король Савді Арабії — Савд, один із найбагатших людей у світі. Іранський шах влаштував на його честь бенкет, на якому було 2,000 гостей, вбраних у найпарадніші одяги. Попереду всіх гостей йшла до бенкетової залі королева Зорая у білій вечірній атласовій сукні й ґорностаєвій мантії.

● **Китайський студент,** який студіював в ЗДА і в 1952 році добровільно вернувся до комуністичного Китаю, де жили його батьки, тепер утік до Гонґ Конґу і в листі до знайомого нюйоркського духовника описує свої пригоди. Коли він прибув до Китаю, його приділили до „студійної групи" для партійної індоктринації. В тій „студійній групі" його провокували на „свобідну" дискусію, після чого негайно заарештували. Вийшовши з в'язниці, він, не мавши цента в кишені, почав жебрати, за що знову був ув'язнений. Тому він рішив втекти.

● **Об'єднані Нації** виготовили бюджет на наступний рік із видатками на $46,278,000. По стороні прибутків фіґурують не тільки членські вкладки від 50 членів - держав, але й, напр., „заробіток" у висоті $6,873,600 від продажу поштових значків ОН, від оплати екскурсантів до палацу ОН в Ню Йорку, від продажу зужитих меблів і т. п. Цей бюджет має ще затверди-

Минуло десять років. Зникла ламана свастика. Вернувся хрест — знак Христової науки про любов до ближнього і пошанування людської гідности людини. Часи Адольфа Гітлера залишились в історії як епоха кровожадного диктатора, що, охоплений божевіллям цезарів, створив разом з другим кровожадним диктатором Сталіним нове поняття злочину — геноциду.

Яр. Гр.

ПОНЕВОЛЕНИЙ СПОРТ

(З МАТЕРІЯЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ РЕДАКЦІЇ РАДІО ВИЗВОЛЕННЯ).

Масове спортове товариство „Колгоспник" нараховує на Україні сотні тисяч членів. Не дуже відстають від нього такі ж товариства „Спартак", „Крила" та інші. Велика кількість членів у спортовних товариствах вказує на те, що передусім молодь бажає займатися спортом, що спорт є для неї своєрідною школою для гартування тіла й духа.

Найбільші суми відпускається для тих секцій спортивних товариств, що мають воєнізований характер: автомотогуртки, морські гуртки, гуртки плянеризму й авіяції. Зате секції, наприклад, волейболу, настільного тенісу тощо — цілковито занедбані, про що недавно писала „Радянська Україна", вказуючи, що ці види спорту ще сяк-так плекаються лише в Києві, Харкові та Львові. Таким чином видно, що уряд намагається утилізувати спорт, використовуючи природне зацікавлення молоді спортом для воєнізації молоді, для готування воєнних кадрів — пілотів, плянеристів, моряків тощо. І це все робиться тоді, як большевики ввесь час виголошують гасло про мир між народами...

Друге поневолення спорту на Україні і в СССР взагалі полягає в тому, що спортовців — членів спортових дружин — примушують витрачати немало часу на... вивчення постанов партії та уряду, шляхом читання їм різної комуністичної пропаґандивної лектури. Людина йде в спортову організацію не для вивчення різних „постанов" антинародного уряду, однак — партійні і комсомольські наглядачі примушують молодь гаяти час і вислухувати „лекції", які не мають нічого спільного з спортом.

Вкінці березня в Парижі перебувала група українських совєтських спортовців, між ними славетний чемпіон з бігу Куць, чемпіонка світу Ніна Откаленко, бігуни Онуфріїв, Чернявський та інші. Всі вони брали участь у бігах на стадіоні в Парижі. Морально пригнічений, постійно пронизуваний гострим, недовірливим поглядом каґебіста Смірнова, майстер бігу Куць не здобув на цей раз перемоги, зайнявши аж тринадцяте місце. Теж саме сталося і з іншими нашими спортсменами, дарма, що вони мали всі передумови зайняти в змаганнях куди кращі місця.

Володимир Куць, Іван Чернявський, Олександер Онуфрів, Ніна Откаленко, Григорій Басалаїв, Ніна Чорнощок... — Вони могли б розповісти на Україні, як їм не давали і на метр ступити убік та довше поговорити з людьми їхні „тілохоронителі" — всі з таємної совєтської політичної міліції: Смірнов, Ульянова, Купрін, Нікіфоров, Хоменков. Багато сказати могли б вони, особливо ж про „силу і совість" безсовісного большевицького уряду — наглядача - каґебіста Купріна...

Комуністичний уряд поневолив спорт на Україні. Але сотні тисяч спортсменів гартують тіло та дух для боротьби за визволення своєї батьківщини.

Л. Полтава.

ВСЯЧИНА

НЕЗВИЧАЙНИЙ ІНДІЯНСЬКИЙ ПРОМОВЕЦЬ

„Родовитих" канадійців — індіян — завжди представляють як мовчаливих людей, скупих на слова. Але один з їхніх промовців установив рекорд, якого міг би йому позавидувати не один білий промовець у світі. Він бо промовляв одного разу до слухачів зі свого племени довше як 14 годин.

Тим промовцем був ватажок Чорний Птах з Потевейтоміс. „Блекберд" — так звучало його з-англійщене ім'я — народився в околиці озера Мишиґен. Коли ж американці намагалися зайняти тамошні індіянські землі, він приєднався до групи індіян славного тоді ватажка Тікамсе, який воював проти американців. З вибухом війни між ЗДА і Канадою у 1812 р. Тікамсе і Блекберд станули спільно з британськими військами обороняти Канаду.

Блекберд брав участь у здобутті укріпленого американського пункту — Форт Голмс — 17 липня 1812 р.; там він знайшов понад 100 індіян племени Чіпевас й Оттава, які дотримувалися невтралітету у війні двох білих армій. Ватажок Блекберд вирішив перемовити їх стануги по стороні британців.

Він прийшов до групи індіян-невтралістів зараз після світання і почав намовляти їх, щоб приєднувалися до племени, воюючих проти американських збройних сил, які загарбали їхню землю. Свою палку промову, яка тривала аж до заходу сонця, він ілюстрував пригадками всіх кривд, що їх зазнали індіяни від часів Джорджа Вашингтона аж до війни 1812 р.

Промова Блекберда дала позитивні наслідки. Коли він тільки скінчив, слухачі почали вигукувати воєнні індіянські гасла, а другого дня подалися разом з його ватагою до наступу на американський укріплений осередок коло Шикаґо. Група Блекберда здобула і спалила Форт Дірборн; щоправда під час атаки на форт загинуло кілька жінок і дітей, але коли комендант форту здав форт, індіяни не зробили ніякої кривди тим, що перетривали облогу і бої.

(„Канадійська Сцена").

Спорт

З УКРАЇНСЬКОГО ФУТБОЛУ В КАНАДІ

Монтреал. — СТ Україна в одному тижні святкувала три перемоги і дійшла до двох фудбольних фіналів: за чашу провінції Квібеку, Україна перемогла на стадіоні Файлон команду Кікерс 3:2. Ворота добули — Шило 1, Палінський 2.

В другому фіналі за Чаріті Кап — Україна розгромила на грищі Шарлєвуан Вікерс ФЦ рахунком 6:1, воріт, які добули — Шило 3, Безпалюк 2 і Грицин 1. В грах за першенство І. Дивізії Квібеку Україна здобула 4 позицію, на дві точки кращу від швайцарів, перемігши другу команду в табелі Стелко 1:0. Одинокі ворота на грищі Шарлєвуа добув італієць Антоніо Тедеско, крайник України. В останньому часі Україна втішається продуктивною ґрою нападу (!) та вирівнаними задами. Команда була тренована інтернаціоналом Бучанан, який і часто грає за Україну.

Торонто. — СТ. Україна — дійшла до фіналу гор плей-офу, перемігши певно польську команду Вайт-Іґолс 1:0. Береза — був щасливим змагуном, який змусив першоклясного польського голкіпера Піскозуба до капітуляції перед авдиторією 4,000 глядачів на грищі Шав. В останній серії ліґових гор Україна потерпіла на грищі Фред Гамілтон поразку 1:2 до Олімпії, яка вийшла на 4 позицію табелі Н. Ліґи. Рішальним матчом для Олімпії, щоб грати в плей-офі, є ліґова зустріч Тризуб — Гунґарія. Гунґарія мусить перемогти Тризуб марґіном 8 воріт, щоб перешкодити німцям зустрітись в плей-офі з Олстерсм. Уважають, що програ Тризуба до мадярів аж 8:0 малоправдоподібна. Тризуб грав передостанню ліґову гру в Гамілтоні проти Вестінґгавзу і переміг 5:1. Ворота добули: О. Білоус 2, Завадівський, Аранджелович, Тріскан по 1. В Тризубі по довшій перерві виступив наш „інтернаціонал" Горський і Дмитрук. Теж відкрито гри за чашу Арнолда — і в першому матчі Тризуб ремісував з Олстером 0:0, якого недавно розгромив 3:1. Олстер буде прадоподібним фіналістом СТ Україна в перешкоді за першенство плей-офу і дальших гор за канадійський трофей. Одною болючою і високою поразкою була програ юніорів України до Етобіко 1:5, за місцеву чашу.

Богдан Прудкус.

КОРЕЙСЬКІ СТУДЕНТИ ПРОТИ ПОЛЬСЬКИХ І ЧЕСЬКИХ ШПИГУНІВ

В Сеулю відбулася демонстрація південно-корейських студенток проти приявности польських і чеських комуністів, членів контрольної перемирної комісії, на території Південної Кореї. Демонстрація проходила в зразковому порядку.

Міні боїться угодівства американського уряду супроти комуністів

Сан Дієґо, Каліфорнія. — Голова Американської Федерації Праці Джордж Міні, промовляючи на зборах Стейтової АФП, заявив, що він „побоюється, щоб теперішній уряд не пішов у напрямі угодівства супроти Росії." „Виглядає так, — казав Міні, — що уряд Айзенгавера дає себе ловити на нову техніку усмішок росіян". На думку Міні, це велика помилка говорити про успіхи в Женеві, бо „росіяни не відступили ані на йоту від своєї політики. Вони й надалі хочуть зліквідувати Північно-Атлантійський Оборонний Союз. Але ми так тужимо за миром, що добачуємо знаки миру навіть там, де їх зовсім немає", Говорячи про внутрішню політику, Міні виступав проти уряду президента Айзенгавера за те, що він не здійснив обіцянок, які дав був робітництву під час виборів у 1952 році, а саме не змінив робітничого закону Тефта-Гартлі. „Ніщо не сталося від 1952 року, що могло б свідчити про те, що АФП помилялася, коли закликала робітництво голосувати за Адлея Стівенсона. Губернатор Найт підкреслював значення об'єднання АФП та Конґресу Індустріяльних Організацій, бо ця велика об'єднана організація зможе багато зробити для добробуту населення ЗДА, а під час виборів 15,000,000 членів цієї організації та члени їхніх родин становитимуть три чверті всіх зареєстрованих виборців.

Волтер про комуністичні клітини в Сенаті і в федеральному уряді

Ню Йорк, Н. Й. — Голова Комісії для Дослідження Протиамериканської Діяльности в Палаті Репрезентантів — Френсис Е. Волтер сказав на прийнятті в готелі „Ню Йоркер", що його комісія почне під час найближчої сесії переслухання в справі комуністичних клітин у Сенаті. Волтер пояснив, що комуністичних клітин між самими сенаторами немає, але є вони між урядовцями Сенату. Заприсяжені свідки зізнали, що між сенатськими урядовцями, в Крайовій Раді Робітничих Відносин і в давнішій Воєнній Раді Праці існували комуністичні клітини. „Ми чули також зізнання під присягою — сказав Волтер, є що комуністи пролізли і до найвищих урядових установ". Він обіцяв, що слідство в цій справі буде вести Комісія з такою докладністю і суворістю, на яку тільки вона зможе спромогтися, але при тому вважатиме на те, щоб не потерпіли невинні люди. Волтер промовляв на прийнятті, яке в його честь влаштувала організація „Елайенс", яка приватно досліджує всі підривні акції в школах, уряді і Церквах і свої матеріяли передає конґресовим комісіям. Голова цієї організації Арчибалд Б. Рузвелт, відкриваючи збори, запитався присутніх: „Чи Джов МекКарті вже не діє?" Більшість зібраних заперечила цей запит.

Рассел не вбачає доброї віри в совєтських мирних заявах

Вашинґтон. — Голова Сенатської Комісії Збройних Сил сенатор Ричард Б. Рассел заявив, що він не вбачає доброї віри в мирних заявах, що їх останнім часом так часто складають совєтські представники. Тому Рассел закликав американців бути дуже обережними в зменшуванні своїх збройних сил. На думку Расселя, немає жадних конкретних діл збоку Совєтів, які свідчили б про те, що СССР бажає миру. Він також вважає, що заява Москви про зменшення своїх військових сил на 640,000 не може бути причиною для того, щоб ЗДА зменшували свої збройні сили. Та Рассел заявив, що він тепер не бачить „безпосередньої небезпеки великої війни" в будь-якій частині світу.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПАССЕЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. І. Франка Відділ 97 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21 серпня, о годині 2-ій пополудні, в приміщенні шкільної залі Укр. Православної Церкви при 45-47 Hope Ave., Passaic, N. J. Присутність всіх членів обов'язкова. — Н. Величко, рек. секр.

ПАССЕЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. Т. Шевченка Відділ 42 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21-го серпня, о год. 2-ій попол., в У. Н. Домі при 237 Hope Ave. Всіх членів проситься прийти на збори, бо є різні справи до полагодження. Всіх тих, що залягають з вплаченням чл. вкл. просимо їх вплатити бо через невплачення членських вкладок будемо змушені суспендувати. Приведіть зі собою нових членів, щоби їх вписати до УНСоюзу. — В. Марущак, рек. секр.

● У Швайцарії трапилась найгірша в історії цієї країни автобусова катастрофа. Автобус, повний французьких прогулянковців, разом 25 осіб, минаючи інше авто, заїхав одним боком у розм'яклий край дороги, перекинувся і злетів у пропасть глибиною 100 стіп. Семеро осіб, здебільша жінок і дітей, взято до шпиталю, з тим, що деякі безнадійно покалічені, решта прогулянковців згинули.

ТАРЗАН, ч. 3524. Ближче до розв'язки.

— Ця людина була жорстока, — продовжував тубілець. — Коли вона вчора ввечорі спала, ми потайки втекли.

Мавполюдина швидко поскладала те все разом. Це були носильники, що їх тармангані дістав від торговельної станиці.

Тарзан відпустив тубільців і відновив погоню. Він несамовито засміявся, думаючи про самотнього спітнілого вбивника, який нерішуче пробивається крізь болотну пущу.